

YRKE

FAGBLAD OM YRKESOPPLÆRING / 68. ÅRGANG

JOBBER FOR
BEDRE YFF

DYREPLEIER
BLE ELEKTRIKER

DEMENS-
OMSORG

#2
2024

MÅL
FOR
LIVET

innhold

Nyhetsreportasjer

- 16 SV vil sikre YFF
- 22 OsloMet starter senter for yrkesfag
- 37 Spesialisering for helsefagarbeidere

Reportasjer

- 18 Glemmen satser på droner
- 24 Fra dyrepleier til elektriker
- 39 Gode løsninger for demens
- 42 Teori og praksis på YFF
- 46 Ung sjef med ungt sinn
- 54 Victoria er fireårslærling

Faste spalter

- 4 Nytt fra Yrke
- 28 Fotoreportasjen
- 34 Emma blir dyrepleier
- 58 Skråblikk på yrke
- 60 Bokomtale
- 62 Petit

LÆRLINGEN

FOTOREPORTASJE

Tema

- 6 Satser på tradisjonshåndverk
- 8 Agnethe lærer tradisjonsmaling
- 12 Håndverksdirektør er Yrke-profilen

leder

YRKE

Ansvarlig redaktør:

Wenche Helene Schjønberg
Telefon: 24 14 23 49
Mobil: 91 19 13 15
E-post: ws@utdanningsnytt.no
www.utdanningsnytt.no/Yrke

Abonnement:

E-post: abonnement@utdanningsnytt.no

Abonnement kr 500,- per år.
Gratis for medlemmer av Utdanningsforbundet.

Annonskontakt

Grethe Ånerud, HS Media AS
E-post: utdanning@hsmedia.no
Telefon: 62 94 69 04 / 92 83 68 30

Medlemsservice

Kontakt Medlemsservice ved spørsmål
om abonnement og bladordningen,
adresseendringer og Min side:
E-post: medlem@udf.no
Telefon: 24 14 20 00
Min side: udf.no/min-side

Ikke medlem, men ønsker abonnement?

Send e-post til:
abonnement@utdanningsnytt.no

Utgiver:

Utdanningsforbundet
Hausmanns gate 17
Boks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Yrke er medlem av Fagpressen og redigeres
etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-
plakatens regler for god presseskikk. Den
som likevel føler seg urettmessig rammet,
oppfordres til å ta kontakt med redaktøren.
Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager
mot pressen.

Forsidefoto: Kari Kløvstad

Layout: Melkeveien Designkontor
www.melkeveien.no

Trykk: Ålgård Offset AS

Opplag: 9 077 ifølge Fagpressens
opplagskontroll. Godkjent per 2. halvår 2022
og 1. halvår 2023.

ISSN 1504-1905

Når vi skaper noe

Skapende hender er noe vi mennesker har hatt til alle tider. Enhver generasjon har etterlatt seg noe, det være seg veggmalier, kunstverk eller nyttegenstander som gir oss varme, kos eller sanselig nytelse. De skapende hendene er dermed til nytte. De lager noe som vi kan ta med oss hjem og bruke i hverdagen, de restaurerer og tar vare på noe vi har kjært, og de gjør at vi har hus å bo i, stoler å sitte på og klær å ha på oss.

I dette Yrke skriver vi mye om håndverksfagene. Om blant andre direktøren i Oslo Håndverks- og Industriforening, som selv tok svennebrev som tømrer, og som mener at verden må få øynene mer opp for yrkesfagene.

Nå er denne verdenen nesten ukjent for mange, selv om alt rundt oss er laget av noen, mener direktøren, som vil kjempe for at det skal legges mer vekt på faglige kvalifikasjoner i anbudsrunder, slik at vi sikrer at håndverket er godt.

Godt håndverk er også Norsk håndverksinstitutt opptatt av, som blant annet driver prosjektet Ungt tradisjonshåndverk, der unge utøvere hospiterer i håndverk. Som 25 år gamle Agnete Langeland, som er på Stiklestad for å lære seg tradisjonene i tradisjonsmaling.

Et håndverk lærer også elevene på Hamar katedralskole som går treårig utdanning der de både får studiespesialisering og utdanning innen søm. Skolen håper å snu en trend hvor det meste av tekstilprodukter lages i utlandet, og store deler av søm- og tekstilindustrien her i landet er lagt ned.

«Jeg tror vi er i ferd med å bygge oss opp igjen her hjemme. Kampen for klima, miljø og bærekraft gjør at det må skje en endring», sier faglærer Pernille Skurdal.

Det håper vi hun har rett i.

Wenche H. Schjønberg

Elever og lokalsamfunn kjemper mot nedleggelse av Jønsberg

STANGE En elevrådsleder står i spissen for aksjonskomiteen som kjemper mot nedleggelse av Jønsberg videregående skole.

Skolen er en av flere som foreslås nedlagt i forbindelse med at Innlandet fylkeskommune vurderer egen skolestruktur. Mulig skolenedleggelse er nå ute på høring.

– Vi er mange som står i en kamp her nå, sier elevrådsleder og avgangselev Olav Nøkleholm til Yrke.

Han mener skolen er verdt å kjempe for, og viser til et stort engasjement i lokalmiljøet.

Også rektor Renathe Lunde Christian sen viser til at dette er en sak som betyr noe for mange. Jønsberg videregående skole er den eldste naturbruksskolen i Norge, og har hatt kontinuerlig drift siden 1847.

Saken om fremtidig skolestruktur blir vedtatt i oktober.

19 søkere på 4 ledige lærerjobber i Vadsø

VADSØ Hele 19 personer søkte på 4 ledige lærerjobber ved Vadsø videregående skole, melder iFinmark.no

Vadsø videregående er én av fire videregående skoler i Øst-Finnmark, og for skoleåret 2024/2025 lyste fylkeskommunen ut fire jobber – 100 prosent fast stilling med kroppsøving og programfag idrett som hovedfag. 200 prosent stilling for lærere i fagene norsk, matematikk, engelsk og naturfag. Og 100 prosent fast stilling som programfaglærer på vg1 elektro og datateknologi.

Avisen Finnmarken har snakket med en av søkerne, vadsøværingen Yngve Nilsen Berg (47), som har søkt den ledige jobben som elektrolærer. Han er allerede vikar på elektro på Vadsø videregående.

– What's not to like, svarer han på

spørsmålet om hvorfor han søkte jobben.

– Det er en variert hverdag. Og så liker jeg godt å lære bort ting, og å jobbe med folk.

Av de 19 søkerne på de 4 ledige jobbene, var 9 av søkerne under 30 år. 13 av søkerne er menn, 6 er kvinner. Flesteparten av søkerne er studenter, i tillegg jobber flere som lærer allerede.

Flere ungdommer velger yrkesfag Må tilbake til 2012 for å finne bedre tall

OSLO Over halvparten av alle som har søkt videregående skole til høsten, har yrkesfag som førsteønske.

Vi må helt tilbake til 2012 for å finne bedre tall for yrkesfag, ifølge en pressemelding fra Kunnskapsdepartementet.

Møre og Romsdal er fylket med størst vekst i søkere til yrkesfag. I fjor var det 60 prosent av avgangselevne på ungdomsskolen som søkte yrkesfag – i år har dette tallet økt til 67 prosent i det nordligste vestlandsfylket.

Men det er aller lengst nord at en framtid som fagarbeider lokker mest. I Finnmark har sju av ti søkere yrkesfag på topp, viser de ferske tallene.

Tilsvarende er det helt annerledes i Oslo. Her har bare 27 prosent av søkerne ført opp yrkesfag som sitt førsteønske. Men også her går yrkesfagene frem. I fjor var det 25,3 prosent av søkerne som satte yrkesfag som sitt førsteønske i Oslo. I år har dette tallet økt til 27,5 prosent, altså litt flere enn hver fjerde ungdom.

Landsgjennomsnittet ender likevel på over 50 prosent for yrkesfagene vedkommende. Med andre ord ønsker annenhver ungdom seg en framtid som fagarbeider.

Dette er kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap) svært fornøyd med.

– Er det noe vi trenger i samfunnet vårt framover, så er det dyktige og dedikerte fagarbeidere. Det er de som skal

være med og løse de store samfunnsutfordringene vi har foran oss. Derfor har vi jobbet mye med å få flere til å søke yrkesfag. At årets søkertall viser at så mange unge har valgt yrkesfag, er svært gledelig, sier hun i en kommentar til tallene.

Flere besto fag- eller svenneprøven – Godt nytt, sier ministeren

OSLO – Dette er gode nyheter, sier kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap).

De gode nyhetene hun viser til, er tallene som slår fast at flere greide å ta fag- eller svennebrev i 2023.

I fjor fikk 30 200 fag- eller svennebrev i Norge. Det er 1 200 flere enn i 2022.

62 prosent av disse var lærlinger, 32 prosent var praksiskandidater.

En praksiskandidat er en voksen som har minst fem års relevant arbeidserfaring, og som vil ta et fagbrev uten å være lærling.

Men samtidig viser nye tall altså at det er færre som har søkt om læreplass.

I fjor var det litt flere enn 29 000 som søkte om lærekontrakt i Norge, ifølge fersk statistikk fra Utdanningsdirektoratet.

Dette er en nedgang på 3 prosent fra året før. Statistikken viser at åtte av ti fikk læreplass i løpet av året.

Søkere som ikke får læreplass, skal få tilbud om opplæring i skole. Dette innebærer at de som ønsker det, skal kunne fullføre en fagopplæring ved å gå et tredje og fjerde år på en videregående skole.

Dette betyr at læretiden er flyttet fra bedrift til skole, men læreplanen hver enkelt skal igjennom før de skal avlegge fagprøven, skal være den samme. I 2023 var det 3 prosent av alle som søkte om læreplass som i stedet fikk et slikt tilbud på skolen.

– Vi vil følge nøye med på lærlings situasjonen fremover. I budsjettet for 2024 har vi satt av 485 millioner kroner for at flere skal bli kvalifisert til en læreplass, og til arbeidet med å få flere læreplasser, sier Nordtun.

Milliondryss til fagskolene Støtten til utvikling er fordelt

STAVANGER Norske fagskoler har fått omtrent 76,7 millioner i støtte til utviklingsprosjekter og nytt utstyr.

Aller mest penger fikk Fagskolen Viken og Fagskolen Rogaland. De får henholdsvis 11,1 og 9,7 millioner i fersk støtte.

– Målet er økt kvalitet i undervisningen, bedre læring for studentene og at utdanningene skal være enda mer relevante for arbeidslivet, sier forsknings- og høyere utdanningsminister Oddmund Hoel. En rekke fagområder får støtte, men helse- og velferdsfag og tekniske fag får mest.

Pengene skal blant annet gå til disse fire formålene:

- utvikling av nye utdanningstilbud i samarbeid med arbeidslivet
- innkjøp av nytt utstyr
- bruk av digital teknologi i læring og undervisning
- heve kompetansen til lærerne

Det kom inn 114 søknader på støtte til ulike utviklingsprosjekt, og nå får altså 58 av dem penger.

21 av prosjektene er innen helse- og velferdsfag. Blant annet får AOF Fagskolen penger til et prosjekt for poliklinisk kirurgisk kompetanse. Fagskolen Innlandet får midler til å videreutdanne barnepleiere, og Fagskolen Møre og Romsdal får penger til utdanning for fagfolk som skal jobbe med demensomsorg og alderspsykologi.

Les mer om hvem som fikk støtte på utdanningsnytt.no:

Milliondryss til utvikling av fagskoler (utdanningsnytt.no)

I Oslo tar omtrent 120 lærlinger fagprøven på en prøvestasjon

OSLO Omtrent 120 lærlinger tar fagprøven i helsearbeiderfaget på prøvestasjonen i Oslo hvert år.

Prosjektet startet som en pilot med prøvestasjon i 2018. I 2024 er stasjonen fremdeles i drift.

– Hovedfordelen med prøvestasjonen er at fagprøven er lik for alle når det gjelder standardisering og kvalitet, uavhengig av hvor lærlingene kommer fra. Samtidig finnes det valgmuligheter, sier Monica Aleksandersen til Yrke.

Hun er prosjektleder og ansatt ved Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag i Oslo.

Under fagprøven møter kandidatene en pasient eller en såkalt markør, og det er behandlingen de gir denne, som er grunnlaget for prøvenemndas bedømmelse av fagprøven.

De får også en valgfri oppgave hvor de kan vise hva de har av spesialkunnskap.

Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag tar imot lærlinger i barne- og ungdomsfagarbeidet og i helsearbeiderfaget. De har 190 bedrifter som medlemmer, og per nå 484 ordinære lærlinger, mens 91 som tar fagbrev på jobb.

Norge trenger ungdom som utdanner seg i reiseliv

BERGEN Norge trenger flere ungdommer som tar en reiselivsfaglig utdanning, skriver førstelektor Helene Maristuen ved Handelshøgskolen i et debattinnlegg.

Hun viser til at omsetningen i reiselivsnæringen er anslått til å vokse med 40 prosent fram mot år 2030, ifølge tall fra FN sin reiselivsorganisasjon WTO.

Også arbeidslivet og bransjeorganisasjonene melder om et stort behov for arbeidskraft, skriver hun: «Da trengs det også kompetanse.»

Høgskulen på Vestlandet har nylig spurt videregående-elever hvordan de tenker når de velger studier og yrke.

Her kommer faktorene «garanti for å få jobb» og «spennende jobb» høyt på lista.

«Spennende jobber er mye mer viktig enn lønn», skriver Maristuen.

Hun viser også til at politikk og trender har gitt en særlig oppmerksomhet mot yrkesfag og fagskoler.

«Det er ikke noe feil med det – men det som er feil, er oppfatningen av at norske høyskoler og universitet ikke er praksisorienterte i reiselivsutdanningene sine. Det er vi! Reiselivsutdanningene ved Høgskulen Vestlandet Campus Sogndal har hele tiden vært praktiskorienterte, og vi tilbyr flere praksismener i begge reiselivsbachelorene våre», skriver hun.

Balsfjord-ordfører med bønn til ungdommen

BALSFJORD Norge og distriktene må sikre at vi har den arbeidskraften vi trenger i fremtiden. Derfor må vi oppfordre ungdommen til å velge yrkesfag, sier ordføreren i Balsfjord.

– Skolemiljøet i dag er veldig teoretisk, men folk er forskjellige. Jeg synes det er kjempeviktig å ivareta de som ikke nødvendigvis er teoretikere og klarer å sitte lenge i ro, sier hun til Nordlys.

Hun oppfordrer ungdom til å tenke yrkesfag når de nå skal gjøre endelige valg om videregående opplæring.

– Det blir gjentatt hele tiden at vi kommer til å ha for få hender i fremtiden. Særlig innenfor helse- og omsorg, sier ordfører Maila Monica Johannesen (Sp).

Hun etterlyser en holdningsendring til praktiske fag.

– Det handler om framsnakking, og å gi gode betingelser for de som står i jobbene, sier hun.

Håndverksinstituttet tradisjonshåndverk

Instituttleder ved Norsk håndverksinstitutt Eivind Falk ser lyst på fremtiden for de tradisjonelle håndverksfagene. Foto: Silje Holte

satser på ungt

LILLEHAMMER Uten unge hender til næringen vil tradisjonshåndverk dø ut. Det vet Norsk håndverksinstitutt. Og gjør noe med det.

TEKST HARALD VINGELSGAARD

– Gi plass til de unge! Det er nøkkelen til fremtiden for tradisjonshåndverket, sier instituttleder Eivind Falk i Norsk håndverksinstitutt til Yrke.

Norsk håndverksinstitutt er i gang med prosjektet Ungt tradisjonshåndverk for å løfte tradisjonshåndverket inn i fremtiden.

– Vi gir unge tradisjonshåndverkere en myk overgang til arbeidslivet, sier han.

I ungt tradisjonshåndverk får unge håndverkere mellom 18 og 24 år arbeide i et museum et halvt år – som hospitanter. De som er med i denne ordningen, skal helst ha et svennebrev eller være lærling. Lønnen som hospitant er omtrent den samme som lærlinglønn.

PEKER FREMOVER – Når unge håndverkere er med på denne ordningen, viser de at tradisjonshåndverk ikke er noe som var, men noe som peker framover. Tradisjonshåndverk er fremtiden. Ordningen er lukrativ for de unge håndverkere. I løpet av et halvt års arbeid på et museum kan de skape seg et nettverk, og få en enklere vei til arbeid senere, enten de går tilbake til museene, starter eget verksted eller begynner å arbeide for andre, sier Eivind Falk.

Han viser til to gode eksempler. En smed og en sølvsmed, som er ferdige som hospitanter, startet sine egne bedrifter og fikk oppdrag for museene hvor de hadde vært hospitanter.

– Museene får enestående reklame når unge tradisjonshåndverkere kommer til dem og arbeider med tradisjonsfag, mener Falk.

– Når skoleklasser med barn – og andre – kommer til museene hvor tradisjonshåndverkere arbeider, kan de se unge folk arbeide med å smi, å male, å lage bunad eller andre tradisjonelle håndverk. Når ungene og ungdom ser unge håndverkere, er det mye lettere å bli inspirert enn om de bare blir fortalt om disse yrkene eller får det vist fram av pensjonister. De unge ser at faget peker framover, i motsetning til om det skulle stått en pensjonist og banket på en lunken jernbit i smia, sier han.

TOK AV Ungt tradisjonshåndverk startet på Østlandet i 2021. Det tok av. Derfor er ordningen utvidet til hele landet. Ordningen gir plass til 30 unge tradisjonshåndverkere i alderen 18 til 24 år fram til utgangen av år 2025.

– Hva er tradisjonshåndverk?

– Tradisjonshåndverk er de aller minste tradisjonelle fagene, gamle tradisjonelle fag som står i fare for å forsvinne. Kunnskapsdepartementet har lagd en liste over verneverdige tradisjonsfag som får et ekstra tilskudd til opplæring. Blant disse er bøkker, gjørtler, smed og bunadstilvirker. Tradisjonsfag er også en del av de store fagene, for eksempel tørrmurer i murerfaget, og lafteren i tømmerfaget. En del av tradisjonsfagene er likevel

ikke formelle fag, men kan representere en viktig håndverkstradisjon, for eksempel treskimaking eller det å lage seljefløyte med 16 toner, sier han.

Møbeltapetserer, tømrer, maler, smed, garver og bunadstilvirker er blant fagene med hospitanter i regi av Norsk håndverksinstitutt.

– Det kan være vanskelig å skaffe seg arbeid for håndverkere som satser på tradisjonsfagene?

– Ja, i noen fag. Men innen tradisjonshåndverket er det store muligheter. Det satses mye nå. Opplysningsfondet for kirkene i Norge skal bruke 10 milliarder kroner i løpet av 20 år på å sette i stand kirker. Det gir arbeid til mange tradisjonshåndverkere. Sparebankstiftelsen DNB Håndverksløftet er viktig for å løfte fram fagene. Riksantikvaren skal utvikle en egen håndverksstrategi, sammen med oss i Norsk håndverksinstitutt, byggenæringen, Utdanningsdirektoratet og Kulturrådet. Dette skal løfte de små fagene, tradisjonshåndverket, for å bli bedre rustet til å ta vare på gamle kulturminner i Norge.

Han mener mye kan gjøres for en enda lysere fremtid for tradisjonsfagene.

– Rådgiverne på ungdomsskolene må bli flinkere til å spre kunnskap om tradisjonshåndverket. Han mener også at tilskuddet til de som skal ta imot lærlinger innenfor de verneverdige tradisjonshåndverksfagene, må bli

>>

mye høyere, slik at de får råd til å ta inn lærlinger.

– Det er ikke bra når håndverkere som sitter på mye kunnskap, ofte i en liten bedrift, ikke har råd til å ta inn lærlinger, sier han.

– *Hvordan ser du på fremtiden for tradisjonsfagene?*

– Veldig positivt. Det skjer mer nå enn det har gjort i de senere årene, og det er utrolig gledelig. Bevisstheten og kunnskapen om fagene er blitt mye større. Når flere kommer sammen og løfter i flokk, gir det resultater, sier Eivind Falk ved Norsk håndverksinstitutt.

PENGER FRA BANKEN Sparebankstiftelsen DNBS satsing Håndverksløftet har gitt 8,6 millioner kroner i økonomisk støtte til Norsk håndverksinstitutt sitt prosjekt Ungt tradisjonshåndverk.

Sparebankstiftelsen DNB eier 8,4 prosent av aksjene i banken DNB. Utbyttet gir stiftelsen til allmenntilgode formål, spesielt rettet mot barn og unge, sier prosjektleder Tuva Løkse i Sparebankstiftelsen DNB Håndverksløftet.

Nærmiljø og kulturarv er et av stiftelsen satsingsområder. – Hvor trengs det et ekstra løft? Stiftelsen stilte spørsmålet. Svaret var samstemt fra museer, organisasjoner og andre som jobber med kulturarv: Håndverkstradisjonene trenger hjelp.

Derfor får Ungt tradisjonshåndverk støtte av Sparebankstiftelsen DNB.

– Ungt tradisjonshåndverk er fint, både for museene og for håndverkerne som jobber der et halvt år. Prosjektet er et viktig bidrag til museenes formidling. Publikum opplever levende formidling av tradisjonshåndverk på museene ved å møte håndverkere som jobber. Vi mener også at det er verdifullt for alle de unge håndverkerne som er med i ordningen, sier Tuva Løkse i Sparebankstiftelsen DNB Håndverksløftet.

25 år gamle Agnethe å lære seg tradisjons

STIKLESTAD – Alt jeg driver med i tradisjonsmaling, passer meg perfekt. Jeg har ikke ord for hvor viktig det er å ta vare på tradisjonene og jobbe på en miljøvennlig måte. For en grønnere verden, sier Agnethe Langeland (25).

TEKST OG BILDER **HARALD VINGELSGAARD**

Vi møter henne på Stiklestad Nasjonale Kultursenter i Verdal i Trøndelag. Der arbeider hun med tradisjonsmaling et halvt år som hospitant i ordningen Ungt tradisjonshåndverk i regi av Norsk håndverksinstitutt.

– Nå restaurerer jeg gamle vinduer. Vindusrestaurering er veldig moro, sier hun mens hun skraper vekk gammel, flasset maling fra treverket.

– All gammel maling skal skrapes vekk. Hvis vinduet er skadet, blir det

mener det er perfekt maling

fikset av meg eller en snekker her på Stiklestad.

JOBBER GRØNT På en benk i verkstedet hennes ligger flere vinduer som hun har restaurert, det vil si skrappt rene, grunnet og malt ett strøk med linoljemaling. Vinduene skal ha to strøk linoljemaling før de blir ferdige.

– Jeg jobber grønt, uten plastpensler, uten plastmaling. Malingen lager jeg selv av linolje og pigment.

Hun bruker minst mulig løsemidler og kjemikalier.

Agnethe Langeland stortrives i museumsmiljøet på Stiklestad.

– Når man skal jobbe med tradisjonsmaling, må man ha lidenskap for gamle ting, sier hun.

Det gamle vinduet som skal restaureres, er plassert på en arbeidsbenk i snekkerverksted i Ingvaldsengården. Der er det historisk sus. Denne gamle gården ble flyttet fra Verdalen sentrum til museet for noen år siden. Den skal settes i stand, utvendig og innvendig. Ingvaldsengården består av et stort bolighus og et hus med snekkerverksted.

Over: Agnethe Langeland maler ytterveggen på snekkerverkstedet til Ingvaldsengården med maling hun selv har laget.

T.v.: Agnethe Langeland skrapper vekk gammel maling på et vindu hun restaurerer i verkstedet i snekkerhuset på Ingvaldsengården.

STORT MUSEUM Stiklestad er et stort museum med mange gamle bygg, og for alle museer er det viktig å vise fram historien på en mest mulig levende måte til folk flest, å drive god formidling.

– Jeg føler jeg er blitt veldig godt mottatt, både av de som jobber her på museet, og av folk som kommer innom på besøk mens de går tur gjennom området her. Folk fra Verdalen er veldig engasjerte i det jeg driver med. Jeg er ydmyk over å få lov til å jobbe med Ingvaldsengården, som betyr så mye >>

Her er noe av det Agnethe Langeland bruker når hun arbeider med tradisjonsmaling.

for så mange. Folk sier: Så pent det blir.

Høsten 2023 malte hun den ene ytterveggen på snekkerverkstedet med maling hun selv lagde.

– Jeg måtte jo male en vegg utvendig, slik at det vises at jeg har vært her.

Mer fikk hun ikke tid til fordi det ble for kaldt. Men hun har lagd maling slik at andre kan gjøre ferdig jobben senere.

Agethe Langeland gikk vg2 overflateteknikk på Hjerleid Handverksskole AS.

HOSPITANT – *Hvorfor valgte du å bli hospitant?*

– Jeg ble ferdig med vg2 overflateteknikk på Hjerleid Handverksskole våren 2023. Da fikk jeg tips om dette opplegget. Håndverksinstituttet hadde

kontaktet skolen for å høre om det var noen som ville bli hospitant. Dette er et perfekt opplegg for meg, sier hun.

Agethe fikk innblikk i å jobbe på museum allerede mens hun gikk på videregående skole.

– Jeg var utplassert på Maihaugen i Lillehammer i tre uker mens jeg gikk på skolen. Det var veldig gøy.

Hun er kjempeglad for at hun fikk tilbud om å bli hospitant på Stiklestad.

– Med dette opplegget via Stiklestad og Håndverksinstituttet kommer jeg i kontakt med mange og får et nettverk. Det hjelper meg videre, sier hun og snakker om veien fram til jobb som tradisjonsmaler.

– Ungt tradisjonshåndverk er en kjempeflott ordning, sier Erlend

Mælum, som er Agnethe Langelands mentor. Mælum er både malermester, tradisjonsmaler og lærer i vg2 overflateteknikk, hvor han hadde henne som elev på Hjerleid Handverksskole AS.

– Det er svært viktig at vi får fokus på malerfaget innen tradisjonshåndverk! Vi må ha flere malere til alle de gamle husene i Norge, mange av dem er verneverdige og fredet. Vi må male disse husene med riktig maling, bruke produkter som er holdbare. Moderne maling på gamle hus fører til at husene råtner, sier Mælum.

– Som tradisjonsmaler må man være lidenskapelig interessert i å bruke gamle produkter som er brukt tidligere, og benytte den gamle kunnskapen, understreker han.

PERFEKT FOR OSS – Vi er veldig opptatt av utdanning og videreformidling av tradisjonshåndverk, sier Håvard Stuberger, som er bygningsvernrådsgiver og bygningsvernhåndverker på Museene Arven, avdeling Stiklestad Nasjonale Kultursenter i Trøndelag.

Museene Arven vil være et sted hvor håndverkere kan komme og utøve sitt fag, prøve, feile og lære, slik som hospitant Agnethe Langeland får mulighet til.

– Ungt tradisjonshåndverk er midt i blinken for oss, spesielt med tanke på prosjektet vi har med å sette i stand Ingvaldsengården. Den skal males utvendig og innvendig med tradisjonelle maleteknikker. Vi har ikke fagpersoner på det selv. Derfor var det fint at hospitant Agnethe Langeland kom hit for å hjelpe oss med det, sier bygningsvernrådsgiver Stuberger.

For de som **er ferdige,**
men som likevel
nettopp har begynt.

Yrkesvalgene for både elever, studenter og lærlinger er i stadig utvikling og mulighetene er mange. Våre studier gjør det enkelt å ta fatt på veien videre mot ny kompetanse som gjør dem både attraktive og relevante i et arbeidsmarked som er i konstant endring. Vær en god veileder og gjør Fagskolen Innlandet til et godt råd!

Les mer om våre studier på fagskolen-innlandet.no.
**Vi har fortsatt ledige studieplasser. Sjekk restplasser
i Samordna opptak fra 31. mai.**

Ny kompetanse i takt med livet

Fagskolen
Innlandet

Faglige kvalifikasjoner må bety mer i anbudsrunder, mener håndverksdirektør

OSLO Dagens anbudskonkurranser svekker yrkesfagene. Dette mener Eivind Andersen, som er administrerende direktør i Oslo Håndverks- og Industriforening. Han kjemper for at det skal legges større vekt på de faglige kvalifikasjonene.

TEKST OG BILDER **KARI KLØVSTAD**

– Nå gjelder det bare å ha den laveste prisen, mens håndverkskompetanse betyr lite. Dette fører til at fagene får et dårlig rykte. Og hvorfor skal unge ta utdanning i to-tre år, hvis alle kan kalle seg maler eller murer? spør Eivind Andersen.

Andersen mener at samfunnet kan bruke så mye ressurser de vil på yrkesfaglig utdanning, men uten anstendige vilkår i arbeidsmarkedet har det ikke noen stor betydning. Dette gjelder spesielt Oslo og de større byene. Etter hans mening er det få foreldre som vil sende barna for å bli tømrer, murer eller maler hvis de må konkurrere om jobb med ufaglærte og samtidig få dårlig betalt.

Den frittalende direktøren mener at barna mangler minst tusen timer med smaksprøver på praktiske oppgaver, og at dette må starte i barnehagen og fortsette gjennom grunnskolen, skal de få øynene opp for yrkesfagene. Nå er denne verdenen nesten ukjent for mange, selv om alt rundt oss er laget av noen, mener Andersen.

– De som ikke er så gode i matte, norsk eller engelsk, må også få lov å skinne.

Selv tok Andersen svenneprøven som tømrer på Hellerud videregående skole i Oslo for tre år siden. Han hadde kjent på å være den eneste i Oslo Håndverks- og Industriforening uten fagutdanning.

Søppelskuret privatisten bygget, holdt mål, og innsatsen ble belønnet med «Bestått meget godt». Andersen mener troverdigheten hans i foreningen blir større som håndverker enn direktør, og selv om han likte seg godt som voksenlærling en dag i uka, oppsummerer han det hele som at det å gå i læra ligner mye på hardt arbeid.

At han ikke valgte yrkesfag på videregående, har en klar årsak.

LÆRTE AV BESTEFØRELDRENE

Eivind Andersen vokste opp på Årvoll i Oslo, og i noen år bodde han sammen med mormor og morfar, mens de unge foreldrene var ute og tok utdanning.

Den første yrkesdrømmen våknet en dag i skisporet. Unge Eivind var ute med faren, og de traff på ei dame som hadde brukket beinet.

– Hun skulle hentes med hundeambulanse, og selv om vi ikke var der

til den kom fram, satte det fantasien i sving, og jeg fikk bilder i hodet av en spektakulær redningsaksjon med hundespann.

Veien var ikke lang til å bli hundekjører, og dette åpnet for en ny type friluftsliv. De første årene lånte han hund, og som 14-åring fikk han vorsteheren Peik.

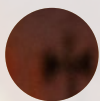
– Å gå på ski ble så lett som å kjøre elsykkel. Det var med ungdom fra hele byen, vi måtte finne fram selv til dit vi skulle kjøre i Oslomarka, og vi hadde noen eldre å strekke oss etter. Opplegget var ikke så organisert, og dette gjorde at vi ble selvstendige, sier føreren av enspannet.

På fritida jobbet Andersen også for morfaren, som drev Christiania Transportbyrå. Han var hjelpemann på bil til han ble gammel nok til å kjøre lastebil selv.

HÅRET DATT AV Det var aldri noen grublerier om valg av videregående skole.

– Jeg ville begynne på en skole dit jeg kunne gå, så det ble studiespesialisering på Grefsen, forteller Andersen. Familien

YRKE-profilen:

HVEM: Eivind Andersen

ALDER: 47

BOR: Lofthus i Oslo

STILLING: administrerende direktør i Oslo Håndverks- og Industriforening

UTDANNING: siviløkonom, lederutdanningen Executive MBA fra Norges Handelshøyskole, svennebrev som tømmer

HOBBY: spiller piano og gitar, og mye på tur i Oslomarka

LESER: mye, både faglitteratur og skjønnlitteratur, i det siste Johan Bojers «Svenn» og «Læregutt» og «Verden på vippepunktet» av Dag O. Hessen

SER: «Makta», der noe av serien er spilt inn i 3. etasje i bygget der foreningen har kontorer

LYTTER TIL: Neil Young og Bo Kaspers Orkester

LEVEREGLER: komme når du har sagt, holde det du lover, ta av deg på beina når du går inn til en kunde

BRENNER FOR: yrkesfag, et godt samfunn, kloke offentlige innkjøp og rettferdig konkurranse

på fire bor nå i dette området med fire høner, 150 000 bier og en liten kanin.

I etterkant av videregående skulle Andersen i Forsvaret, men det var litt tid mellom, så han dro til Australia på landbruksutveksling.

– Jeg kom til en avsidesliggende sauefarm. Hardt arbeid var greit, men det var så ensomt at jeg kom hjem før jul i 1995.

Da ble det noe annet i fortsettelsen. Den unge mannen fikk plass ved Forsvarets hundeskole i Drøbak, og var senere på Rygge som hundefører.

Yrkesvalget videre sto mellom lærerskolen og siviløkonomistudiet, og han kom inn begge steder.

– Rådet fra faren min lød at jeg trengte noe å bryne meg på, ikke bare velge det som falt meg lett. Så da ble det økonomi. Dette er det kjedeligste jeg har gjort. Det var så ille at håret datt av i dotter og landet i boka. Men jeg fullførte de fire årene, lyder oppsummeringen.

Etter åtte år som administrerende direktør i et privat eiendomsselskap, ble han tipset om en annen jobb.

– Kona så en liten annonse om denne stillingen i håndverks- og industriforeningen. Jeg tenkte at jobben var 90 prosent næringsseiendom, som jeg kunne, og 10 prosent laug. Men det viste seg å være helt motsatt, sier Andersen.

GOD KVALITET Direktøren mener det er viktig at kravene til kvalifikasjoner i yrkesfagene ikke settes ned, for det er av stor betydning å kunne levere hundre prosent når det gjelder kvalitet.

– Nå er det tatt bort så mye praktisk undervisning i grunnskolen at det gjør det vanskelig å velge. De unge får heller ikke prøvd seg på slike oppgaver hjemme, for når så du for eksempel en olabil sist? Dette gjelder spesielt i byene.

Selv slapp Andersen tidlig til, og måtte prøve seg på mye forskjellig.

– Jeg finn en slags vestlandsk 50-tallsoppdragelse på 80-tallet, og da søstrene mine, mor og mormor dro >>

Eivind Andersen i den ærverdige laugssalen til Oslo Håndverks- og Industriforening. Her sitter det mye historie i veggene.

alt, selv om det aldri er feil å bli slitne sammen.

IKKE BARE SKOLEN Eivind Andersen har tro på et variert tilbud innen yrkesfag.

– Jeg tror ikke skolen alltid er det beste stedet å lære et fag. Vi er inne i en dårlig sirkel, og det kan være på tide å prøve nye modeller. Et alternativ kan være mindre grupper, mer praksis og mindre teori. Den tradisjonelle håndverksutdanningen skjedde jo i faget sammen med en svenn og en mester. Det vil si en ungdom og to voksne med litt større muskler og litt mer vett, framhever Andersen.

Eivind Andersen er blitt mer og mer glad i både teori og praksis og mener at en god balanse er det beste.

– Det finnes ingen oppskrift som fungerer like godt i alle fag over hele Norge, så dette er ikke lett. Det er forskjell på fag, og det er forskjell på by og land. Jeg tror vi burde gjeninnføre håndverksbrev som et minstekrav for å få registrert en virksomhet og selge håndverkstjenester som næring. Det vil sørge for en grunnleggende kompetanse hos dem som skal utføre jobben, beskyttelse mot ufaglært konkurranse, øke interessen for å ta fagutdanning, og sist, men ikke minst gi forbrukerne et minimum av beskyttelse, sier administrerende direktør Eivind Andersen.

på ferie, så de på meg som mannen i familien. Jeg måtte måke taket, kjøre motorsag eller få løs bilen hvis den satt fast. Dette bygget også opp de praktiske ferdighetene.

ET HALVÅR I FORSVARET Direktøren har luftet en mulighet for å redusere høyt fravær og stort frafall. Ideen har han tatt med seg fra Forsvarets hundeskole, der de ofte fikk inn det som

hadde stampelet problemhunder. I Forsvaret fikk hundene struktur på livet og oppgaver å vokse på.

– Vil det vært mulig å mobilisere ungdom som faller fra i videregående skole, til seks måneder på en rekruttskole i Forsvaret, spør Andersen. Hans erfaring er at mange unge fortsatt har glimt i øyet, og kan vokse på å prøve noe nytt og få andre erfaringer.

– Men dette er ikke løsningen på

HAR DU FAGBREV OG ØNSKER HØYERE UTDANNING?

Scann koden med
mobilen og finn ditt
studium på våre
nettsider!

Fagskolen Oslo tilbyr høyere yrkesfaglige utdanninger innen KEM, BIM, bygg, fremtidsbygg, sceneteknikk, og ulike lederutdanninger + studier innen helse- og oppvekstfag

Fagskolen
Oslo

DITT VALG FOR FREMTIDEN!

Yrkesfaglærer Morten Gorseth-Jerven, lærer på Rud videregående, i samtale med tre av sine elever. Foto: Kari Kløvstad

SV: Lærere må sikres tid til å følge opp elever som er utplassert på YFF

OSLO Lærerne må sikres mulighet til å følge opp elevene når de er utplassert i faget yrkesfaglig fordypning (YFF), krever SV. De tar nå opp saken i Stortinget.

TEKST WENCHE SCHJØNBERG

SV-representantene Grete Wold og Mona Fagerås ber Stortinget sørge for at regjeringen forskriftsfester at YFF-elevene er skolens ansvar.

De ber om at et lærerstyrt YFF sikres på fire områder:

- Under YFF-opplæringen må det defineres tydelig hva skolen har ansvar for, og hva arbeidslivet har ansvar for.
- Det må forskriftsfestes at skolen og faglæreren er ansvarlig for elevene i faget YFF.
- Årstimetallet i YFF tildeles faglærer, slik at det sikres at faglærer kan ta ansvaret for det faglige innholdet og koordinering av opplæringen, samt for oppfølging av elevene og underveis- og sluttvurdering i faget.

- Regjeringen bør vurdere et forskriftsfestet krav til relevant kompetanse for faglærere i faget YFF på linje med øvrige fag i videregående opplæring.

POSITIVT Utdanningsforbundet mener forslaget er svært viktig, og viser til at det er avgjørende at det er en faglærer som har ansvaret for elevene som er utplassert i bedrift i YFF-timene.

– Det er et paradoks at politikerne utreder tiltak for økt gjennomføring

på yrkesfag, samtidig som de kutter i YFF-faget, som vi mener er en av de viktigste faktorene for at elevene skal lykkes, sier Ingeborg Lovise Tyse, medlem av sentralstyret i Utdanningsforbundet til Yrke.

Hun mener det er viktig at den enkelte faglærer får fulgt opp sine elever når de er ute i bedrift.

– YFF er et stort fag på yrkesfag, faktisk utgjør det 20 prosent av elevenes opplæringstid de to første årene. Men vi vet at på mange skoler så blir læreren satt til å lede en annen klasse i et annet fag når elevene er på YFF. Dermed sparer skolen penger. Det taper elevene på, og det taper fagopplæringen på. Og vi risikerer å miste bedriftene som tar imot YFF-elevne, fordi de opplever at de blir alene i oppfølgingen av den enkelte, sier hun.

Tyse viser til at kravet om at det er yrkesfaglærerne som skal ha ansvaret for YFF, har vært en sak som har skapt engasjement blant lærere i årevis.

– Jeg har jobbet med den problemstillingen så lenge jeg kan huske, helt siden jeg kom inn i som tillitsvalgt på fylkesplan i 2013, sier hun.

LØFTE SAKEN Hun håper nå at forslaget fra SV blir vedtatt, og at det også bidrar til å løfte denne saken opp i debatten om norsk utdanningspolitikk.

SV-representantene Grete Wold og Mona Fagerås viser nettopp til erfaringer fra Utdanningsforbundet når de begrunner hvorfor de fremmer representantforslaget.

«En rekke fylkeskommuner og videregående skoler har store utfordringer med faget, både ved at elever ikke får oppfølging av faglærer, og at det mangler tydelige føringer for ansvarsfordeling mellom skolen og praksisplassene», skriver de to.

TRENGER LÆREREN Utdanningsforbundet mener det er viktig at det er faglærer som er ansvarlig for eleven i

faget YFF, og at årstimetallet i faget tildeles en faglærer.

«Dette for å sikre at faglærer kan ta ansvaret for det faglige innholdet og koordinering av opplæringen samt for oppfølging av elevene og underveis- og sluttvurdering i faget», skriver Utdanningsforbundet i sitt innspill til forslaget.

Tyse sier at YFF er et stort fag på yrkesfag, og utgjør én av fem ukedager, selv om skolene fordeler disse dagene forskjellig utover året. Hun frykter at flere elever, og særlig svake elever, faller fra dersom læreren ikke er mer på i tiden eleven er i bedrift.

– Det er klart at det kan være skummelt og vanskelig for en 16- eller 17-åring å møte i bedrift alene, og at det er viktig at læreren er der for eleven også i dette faget, sier hun.

Ingeborg Lovise Tyse, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet, vil løfte saken om YFF frem. Foto: Werner Juvik

Hun viser til skoler som lar læreren følge opp sine elever i YFF-faget, og som har gode resultater med det, fordi de da både får et godt samarbeid med bedriftene og får fulgt opp elevene sine på en forsvarlig faglig måte.

– Å tenke at YFF-timene er timer hvor elevene er i bedrift, og at disse timene kan spares på skolens budsjett, er en veldig dårlig idé, sier hun.

Foreløpig er det bare gutter som har startet med dronefag ved Glemmen vgs. i Fredrikstad. På bildet er William Sire, fagleder Thor Halvorsen, Jon-Erling Svendsen og faglærer Torger Ulstein i sving med en gigadrone verdt 250 000 kroner.

Høyt flygende fag

FREDRIKSTAD Det nye dronedefaget ved Glemmen videregående i Fredrikstad har slått an. Det første kullet med tolv veldig motiverte elever startet i fjor høst. Alle er spente, men optimistiske med tanke på jobbmuligheter. Det samme er lærerne.

TEKST OG BILDER **TERJE HANSTEEN**

Søknaden om å kunne starte med det nye dronedefaget ble sendt inn høsten 2022, og allerede på slutten av året fikk Glemmen vgs. grønt lys. Dette var et fag som Viken fylkeskommune applauderte. Dronedefag tilbys nå de som er ferdige med et år på vg1 elektro- og datateknologi. Men ikke alle kommer inn, for karakterkravet er ganske høyt. Snittet for å komme inn i fjor var på 4,5.

GODT MOTIVERTE I fjor var det 12 elever som hadde dronedefag som førstevalg på vg2, mens 84 hadde det som andrevalg. 12 elever var nok til å starte en klasse. Til høsten blir det plass til 15 nye elever, og prognosene sier at det blir flere søkere.

– Jeg hadde ikke så mye kunnskap om droner før jeg startet, jeg hadde

bare fløyet to droner. Vanlig elektrofag var ikke noe for meg, mens dronedefag var noe helt nytt som jeg ville teste, forteller William Sire (17), som siden oktober har hatt praksis en dag i uka hos NRK luftfoto. Det synes han er spennende og gøy. Philip Arnesen (17) har praksis hos Showfabrikken i Fredrikstad.

– Jeg filmer i byen og i nærområdet, og må jobbe selvstendig. Det passer meg veldig bra, sier Philip. De forteller at det har vært mye teori fra desember med mange fagtekster fra samarbeidspartneren Tiepoint på Andøya, med fordypning innen enkelte temaer og med mappeoppgaver som skal besvares.

– *Hva tenker dere om jobbmulighetene når dere er ferdig på skolen?*

– Jeg har tenkt å studere videre, >>

kanskje ta en BA i droneteknologi ved UiT Norges arktiske universitet, sier William, mens Philip kanskje ser for seg en mulighet for læreplass i Forsvaret som dronepilot. Begge synes det høres spennende ut å bli dronepilot, og kanskje kunne drive med dronetaxi.

– *Hvordan er motivasjonen blant elevene på dronelinja?*

– Den er veldig stor, alle er godt motiverte, sier de to.

KOMPETENTE LÆRERE – Da vi sendte inn en søknad til fylkeskommunen om å drive med dronefag på vg2, var det totalt fire skoler som fikk tillatelse. Andøya vgs. hadde allerede startet med elever fra hele landet, det samme hadde Bjørnholt videregående skole i Oslo. I tillegg til oss fikk skolene Sola, Johan Bojer og Hønefoss tillatelse til å starte. I dag har vi et samarbeid med flere av disse skolene, men spesielt med Andøya vgs., som var først ute. Snart skal vi ha en stor dronekonferanse i Oslo i regi av UAS, som er bransjeorganisasjonen. Der møtes alle skolene med lærere og noen elever, forteller Thor Halvorsen, fagleder ved elektrolinja ved Glemmen.

Med seg på laget på Glemmen har han faglærer Torger Ulstein, med erfaring blant annet fra Luftforsvaret, og faglærer Sigfred Nomell Havdahl.

– Vi var spente da vi søkte etter fagfolk, og ble veldig glade for at Torger og Sigfred søkte seg hit.

– Det var viktig for meg da jeg startet i jobben, at vi fikk gode samarbeidspartnere, og valget falt på Andøya Space og datterselskapet Tiepoint. Vi har vært der og snakket med elevene, og får nå fagtekster og veiledere fra Tiepoint, sier Ulstein og legger til at

William Sire (17) og Philip Arnesen (17) synes begge det er kjekt å fly droner. De to er blant de første tolv elevene på dronefag ved Glemmen vgs. Foto: Martin C.E. Gundersen.

de også har fått til et veldig godt samarbeid med bransjen, som er veldig positiv til det nye tilbudet ved Glemmen.

VIL BLI BEST Halvorsen legger ikke skjul på at Glemmen vgs. har som mål å bli den beste skolen på dronefag. Så langt ser det veldig lyst ut.

– Alle elevene våre er ute i bedrift én dag i uka, og vi er den eneste skolen som har klart det. Med tanke på framtidige læreplaner så er vi helt klart spente, men likevel optimistiske. Næringslivet har stort potensial, og flere ønsker å ansette lærlinger. Glemmen vgs. er flink til å få kontakt med næringslivet, og elevene våre synes det er moro å komme seg ut, og de skriver logg hver gang de er ute i bedrift. Vi har blitt tatt veldig godt imot av bransjen, og vi merker at elevene er ivrige, forklarer faglederen, som beskriver elevene som tydelig dedikerte.

– De er veldig «på», og de er flinke. Vi er veldig fornøyde med dem. Noen av dem hadde ingen kjennskap til droner da de startet her, men det er heller ikke noen forutsetning. Det er en stabil gjeng, ingen har sluttet så langt.

– *Hva lærer elevene?*

– Faget deles inn i tre hoveddeler. Det er operasjon og sikkerhet, nyttelast og sensor og bearbeiding av data. I tillegg kommer den yrkesfaglige fordypningen. Vi er mye ute og flyr, og bruker ofte kommunens arealer til det, for eksempel dammene i Fredrikstadmarka. Vi har også en stor innendørs hall på skolen hvor vi flyr mye og gir elevene trening i stikkekontroll, forklarer Ulstein.

– Elevene har også filmet husene sine i vakkert vinterlandskap og laget videoklipp. Snart kommer medieavde-

– Elevene er veldig «på», og de er flinke. Vi er veldig fornøyde med dem, sier fagleder Thor Halvorsen til venstre. Til høyre for han Jon-Erling Svendsen, William Sire og faglærer Torger Ulstein.

lingen og lærer dem mer om fotografering og hvordan bruke digitale verktøy til å redigere og bearbeide data. Og så skal vi på dronefag lære dem om sikkerheten rundt bruk av droner. Det er et svært viktig emne.

– *Hvordan blir læretiden?*

– Å ansette lærlinger innen dronefaget er nytt for mange bedrifter. Vi er derfor i dialog med Østfold fylkeskommune med tanke på en oppskrift på hvordan bedriftene skal ivareta lærlingene. Et eget landsomfattende opplæringskontor for dronefag hadde vært det ideelle, og det vil nok komme, påpeker Ulstein.

GODE JOBBMULIGHETER – *Hva tenker dere lærere om jobbmulighetene til disse elevene etter hvert?*

– Vi er optimister, sier Halvorsen med overbevisning i stemmen.

– Behovet for folk med denne type kompetanse vil øke, derfor tror jeg at våre elever har gode muligheter for læreplan når de er ferdige hos oss. En god læretid for elevene og bedriftene øker muligheten for jobb. Våre elever er jo også pionerer innen dette faget.

Ulstein er helt enig og ramser opp noen av bransjene som med all sannsynlighet kommer til å ha behov for ekspertise innen dronefag.

– Vi snakker om mediefag, kraftbransjen med inspeksjon av kraftlinjer, brann, søk og redning, landbruk, havbruk, skogbruk, forsvaret, entreprenører, offshore, solcellebransjen og vindmøller.

OsloMet starter senter for yrkesfag

KJELLER Hvor kan du finne kunnskap om yrkesfag og norsk yrkesopplæring?

«Hos oss», svarer OsloMet, som nå har opprettet Senter for kunnskap om yrkesfag.

TEKST OG BILDER **WENCHE SCHJØNBERG**

Senter for kunnskap om yrkesfag er en nettportal der OsloMet deler relevant informasjon om yrkesfag, norsk fagopplæring og veien til fag- og svennebrev. Gjennom portalen kan du klikke deg videre til informasjon om forskning og kommende arrangementer, se filmer om fagopplæring, lytte til Yrkesfag-podden og finne informasjon om In-

stitutt for yrkesfaglærerutdanning ved OsloMet og det de arbeider med.

– Dere har jo vært et kompetansesenter for yrkesfag også tidligere, hvorfor oppretter dere et senter nå?

– Fordi vi ønsker å nå ut som den viktige yrkesfagstemmen vi er. På OsloMet har vi et unikt fagmiljø med stor kunnskap om norsk yrkesopplær-

ing. Dette er kunnskap som vi vil dele, sier instituttleder Anna Hagen Tønder til Yrke.

UNIK KOMPETANSE Da hun overtok som leder for yrkesfaglærerutdanningen for vel ett år siden, ble hun slått av kompetansen staben sitter på.

– Vi sitter på en unik kompetanse

om yrkesopplæring. Vi har rundt 75 ansatte. Alle de faglig ansatte har FoU-tid (tid til forskning og utviklingsarbeid), alle underviser, rundt halvparten har fag- og svennebrev fra mange ulike yrker, for eksempel servitør, elektriker og sveiser. Vår yrkesutdanning dekker bredden i videregående opplæring, sier Tønder.

Hun kom til OsloMet fra forskningsinstituttet Fafo, og var vant til å arbeide for å synliggjøre forskningsresultatene.

Hun sier at hun raskt så at OsloMet kunne bli en enda mer synlig og viktig yrkesfagstemme.

– Jeg vil påstå at kunnskapen vi sitter på som fagmiljø, er påfallende lite synlig i norsk samfunnsdebatt, sier hun.

SYNLIGGJØRE KUNNSKAP Dermed var ideen til senteret født.

– Jeg tenker at det er viktig å synliggjøre kunnskapen vår. Senteret trengs selvfølgelig for å dele kunnskapen innad i universitets- og høyskolesektoren, men også ut i samfunnet og ut til beslutningstakerne, sier instituttleder.

Den daglige driften av senteret er det dosent Halvor Spetalen som skal stå for, men tanken er at alle ved instituttet skal delta.

Han sier at senteret også er tiltenkt rollen som en viktig ressurs for alle som arbeider i yrkesopplæringen, det være seg i skolene, ved opplæringskontorene eller i resten av norsk fagopplæring.

– Vi vil være en portal – et slags nav dit du kan gå hvis du lurer på noe knyttet til fagopplæring.

– Som for eksempel?

– Ta for eksempel temaet inkludering. Vil du se det fra et lærerperspektiv, skal vi ha noe om det, vil du se det fra elevperspektiv, skal det være mulig å finne, sier Spetalen.

BYGGES UT Han sier at senteret nå er under oppbygging, men at han arbeider aktivt med å øke mengden av

forskningsbasert kunnskap i portalen. Foreløpig har han samlet blant annet de fem siste årene med artikler som er publisert ved Institutt for yrkesfaglærerutdanning, og fra de siste årene fra de to de to nordiske tidsskriftene SJVD, Skandinavisk tidsskrift for yrker og profesjoner i utvikling, og NordYrk.

Spetalen ser gjerne for seg et samarbeid med flere norske universitet og høyskoler og andre som jobber med fagopplæring.

– Tanken at dess mer informasjon vi legger inn i portalen, dess mer informasjon vil det bli mulig å finne hos oss. Målgruppen vår er lærere,

Men koordinatoren ser ikke bort fra at det også er aktuelt å omtale arrangementer i andre deler av landet.

Spetalen sammenligner det nye senteret med for eksempel matematikk-senteret og lesesenteret.

– Altså sentre som har spesialisert seg, som er forskningsbaserte, men som også er ment til bruk utenfor universitets- og høyskolesektoren, sier han.

– Regjeringen sa i Hurdalsplattformen at de vil arbeide for opprettelsen av et nasjonalt senter for yrkesfag? Senteret har foreløpig ikke blitt opprettet, og det er ikke bevilget penger til det på inne-

Halvor Spetalen og Anna Hagen Tønder håper Senter for kunnskap om yrkesfag skal samle et stort yrkesfagmiljø.

partene i arbeidslivet, myndighetene og universitets- og høyskolesektoren. Det vi bidrar med er forskningsbasert kunnskap og informasjon om temaene.

HELE NORGE Senter for kunnskap om yrkesfag driftes av OsloMet. I selve kalenderen vil det derfor først og fremst være arrangementer som springer ut fra miljøet på OsloMet.

værende statsbudsjett. Kommer dere regjeringen i forkjøpet?

– Nei, på ingen måte. Det vi gjør, det gjør vi uavhengig av regjeringens planer. Og så tenker vi at det er viktig at de kjenner til kompetansen som fins her, når de arbeider med å etablere et nasjonalt senter for yrkesfag, sier instituttleder Anna Hagen Tønder.

Ida liker allsidigheten i jobben, der det aldri er to like dager. Arbeidsforholdene kan variere, og er det mørkt, må hodelykten på så hun har hendene fri.

Fra dyrepleier til elektriker

Gjorde et totalt karriereskifte som voksen

FREDRIKSTAD Ida (42) gjorde et totalt karriereskifte og begynte som voksenlærling som 40-åring. Ny arbeidsgiver mener hun har med seg god arbeidsmoral og serviceinnstilling inn i bedriften Bravida.

TEKST **MERETE SILLESEN** BILDER **MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN**

Ida-Linn Høyem Kristiansen har alltid likt praktisk arbeid, og hun vurderte elektrobransjen etter videregående. Hun er også dyrekjær, og valgte å studere veterinærpsykepleie i Danmark i nesten fire år. Hun spesialiserte seg innen dyrs tannhelse, flyttet tilbake til hjembyen Fredrikstad og begynte å jobbe på en dyreklinikk.

– Selv om jeg trivdes i jobben, ble det vanskelig å kombinere den med familielivet, sier Ida, som har kone og en bonussønn på 12 år. Pluss en katt.

– Jeg jobbet tredelt turnus, men ønsket å ha mer fri om kvelden, om natten og i helgene. Jeg brukte nok tre, fire år på prosessen, før jeg bestemte meg for å satse på omskolering og sa opp min faste jobb.

SØKTE OG KOM INN Drømmen om elektrofaget ble vekket igjen, og Ida

sjekket mulighetene for privat nettundervisning. Det ville koste henne 90 000 kroner.

Da hun ble tipset om opplæringskontoret til Nelfo Østfold, tok hun kontakt og fikk god veiledning.

– Jeg hadde aldri hørt om muligheten til å være voksenlærling i en bedrift i fire år, for deretter å ta fagbrev. Men jeg tenkte med en gang at dette måtte være midt i blinken for meg. Da ville jeg tjene penger under utdanningen, og slippe å ta opp lån, sier Ida begeistret.

– Jeg sendte en søknad til Bravida, og slapp heldigvis å vente lenge på svar.

Koststedansvarlig Anders Hansen i Bravida forteller at bedriften alltid har hatt lærlinger, og at det har blitt flere jenter og flere voksenlærlinger de siste fem årene. Dette er en utvikling de setter stor pris på.

– Vi samarbeider med opplæringskontoret, og var ikke i tvil da Ida kom til intervju. Hun representerer gode verdier, og har mye å bidra med i bedriften, både når det gjelder arbeidsmoral, inkludering og serviceinnstilling, sier Anders Hansen, som tidligere var lærlingsansvarlig.

– De andre lærlingene ser nok på Ida litt som en «mamma», og betror seg heller til henne enn til oss. Ida tør å si fra på en ordentlig måte, noe vi ser på som en stor fordel. Vi ønsker at alle skal oppleve å bli inkludert i et trygt og godt arbeidsmiljø.

PASSER KVINNER SOM MENN Anders Hansen forteller at Ida hadde bra skussmål fra sin tidligere sjef, hun er interessert og lærevillig og dedikert til jobben og arbeidsoppgavene hun får.

– Jeg har ikke gjort så veldig mye >>

Koststedansvarlig Anders Hansen i Bravida sier de ikke var i tvil da Ida kom til intervju. Han forteller at Ida representerer gode verdier, og har mye positivt å bidra med i bedriften.

forskjellig enda, sier Ida som begynte i mars 2021.

– Men jeg har i hvert fall funnet ut at jeg liker pirk. Det føles ekstra godt når kunden kan se at det jeg har gjort, ble pent.

Ida forteller at hun også drar nytte av tidligere arbeidsoppgaver som dyrepleier. Også der var det søkelys

på dokumentasjon og rutiner. Slike prosedyrer faller derfor helt naturlig for Ida, som av natur er nøye og liker at ting er strigla.

I jobbsammenheng kommer hun fra et akademisk miljø, og hun er positivt overrasket over det rause miljøet i elektrobransjen.

– Jeg stortrives med jobben og man-

ge herlige kolleger. Jeg har min egen veileder, men suger til meg lærdom fra alle jeg jobber sammen med, for å bli mest mulig allsidig, sier Ida.

– Det å jobbe på en mannsdominert arbeidsplass har ikke vært noe problem i det hele tatt. Når det gjelder jobb, tror jeg det er flere likheter enn forskjeller mellom kvinner og menn. Det kan være noen fysisk tunge løft, men det får man alltid hjelp til. Jeg vil anbefale yrket til både kvinner og menn som er litt handy og liker fysisk arbeid.

Anders Hansen sier de legger merke til at Ida passer litt på de yngre jentene, som kanskje er sjenerte. Når bedriften arrangerer sosiale samlinger utenom arbeidstiden, hender det ofte at Ida ringer jentene for å få dem med.

– Vi er opptatt av å ta vare på damene, slik at det blir en økende tilstrømning av kvinnelige lærlinger, sier Anders Hansen.

– Her er det vanlig, norsk folkeskikk som gjelder, drittsslenging tolereres overhodet ikke.

FAGBREVET FØRSTE MÅL Ida får teoriundervisning på opplæringskontoret én dag hver annen uke. Hun forteller at mye er lagt opp til selvstudier, og at hun ikke er så strukturert som hun kanskje burde være. Hun liker imidlertid å ta ansvar for seg selv, og legger gjerne opp arbeidsdagen på en hensiktsmessig måte. Ida setter stor pris på det fysiske arbeidet. Hun er opptatt av å trene, og sier hun nå får mye gratis trim på jobben. Teorien skyver hun imidlertid litt foran seg.

– Jeg er ikke så god til å lese regelmessig, det blir mer skippertaksmetoden, sier Ida.

– Går alt etter planen, tar jeg fagbrev i februar 2026.

– *Hvor tror du at du er om ti år?*

– Det er vanskelig å tenke så mye som ti år fremover. Veien blir til mens jeg går, sier hun.

Ida har lyst til å begynne på fagsko-

len for å bli elektroingenør, men vet ikke om det blir for mye å studere ved siden av jobb. Hun er opptatt av å ha det artig, og sier at nå er det fagbrevet som gjelder.

– *Hva er best med ditt nye yrke, og hva er verst?*

– Det beste med yrket er det gode arbeidsmiljøet, morsomme og varierte arbeidsoppgaver og mye fysisk arbeid. Jeg kan ikke komme på noe negativt, sier Ida.

Hun er takknemlig for muligheten til å bytte yrke i voksen alder, på en måte som lett kan kombineres med familielivet. Ida stortrives på jobb, har mer tid til familien hjemme, og har funnet yrket hun vil stå i til hun blir pensjonist.

I dag holder Ida på med å skifte ut lamper på en skole. Lampene er tunge, og det kommer godt med at Ida er sterk. Hun setter pris på det fysiske arbeidet.

ANNONSE

Yrke
1,7 k følgere · Følger 46

Melding Følger Søk

Innlegg Om Omtaler Anmeldelser Følgere Bilder Flere

Bli med og følg oss du også!
@tidsskriftetyrke

Faglærer Pernille Skurdal gir de siste rådene før modellene til ytterplagg skal presenteres for Gudbrandsdalen Uldvarefabrik. Her er det Ida Løvbak Hagen som får litt hjelp med detaljene.

Nøster sammen søm og studiekompetanse
«Det elevene lager, skal se salgbart og profit ut»

HAMAR Tekstilbransjen har endret seg, og det kan være nyttig å ha flere ben å stå på. Hamar katedralskole tilbyr derfor et treårig løp i søm og tekstilhåndverk med studiekompetanse.

TEKST OG BILDER **KARI KLØVSTAD**

Stemningen er hektisk hos vg2-elevne. Et erme på prøvemodellen i lerret skal festes riktig. Hvor langt ned bør knappene gå, og blir det finere med spensel i siden? Oppgaven er å designe ytterplagg som Gudbrandsdalens Uldvarefabrik skal bruke i promoteringen sin, og om kort tid skal de ha en videokonferanse for å presentere forslagene. Dette er >>

en del av et langvarig samarbeid, som stiller høye krav til både lærere og elever.

GLADE FOR MULIGHETEN

Hamar katedralskole har hatt et tekstiltilbud tidligere etter modellen med to år på skole og to år i lære. Men bransjen har endret seg, og det ble vanskelig å finne læreplasser. For fire år siden ble treårig søm og tekstilhåndverk med studiekompetanse opprettet. Tilbudet er en del av håndverk, design og produktutvikling, men kun rettet mot de tekstile fagene i utdanningsprogrammet. Elevene har spesialtilpasset timeplan med fellesfag og praktiske programfag fordelt over tre år. Etter fullførte tre år har elevene fått studiekompetanse og kan fortsette på høyere studier eller gå ut i lære og ta svennebrev.

– Det var krevende å få søkere første året, for dette var et nytt tilbud i forbindelse med yrkesfagløftet, sier Eli Bergseng, som er avdelingsleder for FBIE.

Unge fra hele Innlandet fylke har mulighet til å søke, så det er også store geografiske avstander det er snakk om.

– I starten var det lite hjelp å få. Nå er rådgiverne blitt bedre, men jeg tror det er feil å legge alt ansvaret på dem. Kontaktlærerne bør også gjøre en innsats når det gjelder utdanningsvalg, for de kjenner elevene bedre, mener Eli Bergseng.

Renate Veslum i gang med sin modell til ytterplagg. Hun kunne tenke seg å bli kostymemaker, men er også glad i å hekle.

Etter hvert som tilbudet er blitt bedre kjent, har søkertallet steget, og på vgi er det nå full klasse på 15 elever.

EN KREVENDE BRANSJE

Søm- og tekstilbransjen har endret seg mye.

– Det legges større vekt på design, og mange av jobbene krever høyskoleutdanning, og da er det nyttig med

studiekompetanse i tillegg, sier Unn Andri Bjørnbakken, som er en av tre faglærere. Hun ser også at de tre årene gir gode muligheter for modning hos elevene.

Selv er Unn Andri Bjørnbakken utdannet fra Textilhögskolan i Borås, og har en fortid som designer innen både mote og sport. Et år jobbet hun også i Hongkong. De siste ti årene har

hun vært lærer ved Hamar katedralskole.

Store deler av søm- og tekstilindustrien her i landet er lagt ned, og det meste importeres fra utlandet.

– Jeg tror vi er i ferd med å bygge oss opp igjen her hjemme. Kampen for klima, miljø og bærekraft gjør at det må skje en endring, sier faglærer Pernille Skurdal. Hun gleder seg over å se «det skapende

Øverst: Å sy skorte etter egne mål var noe av det første elevene på vg1 gjorde. Alle detaljene skulle være korrekte, og faglærer Unn Andri Bjørnbakken er stolt over resultatet.

T.v.: Avdelingsleder Eli Bergseng følger med på videokonferansen der forslagene til ytterplagg presenteres for Gudbrandsdalen Uldvarefabrik. Foran henne står Renate Veslum fra vg2.

Under: Toby Berntsen på vg1 har lyst til å jobbe med mote og design. Her er hun i gang med en modell til skjørt og får veiledning av faglærer Unn Andri Bjørnbakken.

mennesket» utfolde seg på systuene, med kreativitet og estetikk som motor.

– Elevene koser seg, samtidig som de får utdanningen sin. Og de gjør alt fra idé til ferdig produkt.

Hvis dette høres litt slentrende ut, så er ikke dette stedet der du kan snurpe

sammen et eller annet og slippe unna med det.

Det elevene lager, skal se salgbart og proft ut. De skal ut i en seriøs og kynisk bransje, og det krever at de både leverer kvalitet og er løsningsorienterte, mener de to faglærerne.

Pernille Skurdal har sin

grunnutdanning fra Den internasjonale motefagskolen Esmod, har to fagbrev og har drevet egen bedrift i mål- og skreddersøm. Der har hun også hatt lærlinger.

– Jeg brenner for faget og er glad for at de ville ha et løp i Innlandet. For fremtiden har jeg tro på å konsent-

rere seg om det kortreiste, sier Pernille, som får støtte av kollega Unn, som mener at det er bærekraft og kvalitet som vil bli det viktigste.

RETT PÅ PROFF SKJORTE

Inne i rommet til vg1-elevene er de i gang med å lage skjort. Det kreves ingen

Øverst t.v.: Magnhild Røbergshagen på vg1 har flyttet fra Dokka til hybel på Hamar for å gå på søm og tekstilarbeid.

Øverst t.h.: På vg1 er elevene i gang med å lage skjørt. Da gjøres alt fra ideer og tegninger via lerretsmodeller til det ferdige resultatet.

Nederst t.v.: Julie Imset Jølstadengen fra vg1 i full konsentrasjon ved symaskinen. Hun har en oldemor som har drevet klesforretning i Løten, og kjenner seg litt arvelig belastet.

Nederst t.h.: Hvor høyt skal kragen på ytterjakka sitte? Faglærer Pernille Skurdal og Julie Hagen på vg2 vurderer modellen.

Under: Elevene har hatt et prosjekt der de har redesignet jeans. Disse er nå stilt ut i fellesområdet.

forkunnskap for å komme inn på utdanningen, og noen av elevene hadde aldri tatt i en symaskin tidligere, så læringskurven har vært bratt.

– Vi startet helt fra bunnen, og alle laget et handlenett, sier faglærer Unn Andri Bjørnbakken.

Så skulle elevene raskt et steg opp og produsere en skjorte, med alle detaljene som hører med.

Arbeidet startet med at elevene tegnet skjorten, laget et mønster til seg selv og gjorde alt fagmessig fra første stund. Med til utdanningen hører også å lære

Adobes digitale tegneprogram.

– Det fineste øyeblikket er når sømverdenen åpner seg og elevene skjønner at de skaper noe tredimensjonalt. Klærne de har tegnet, er ikke bare noe flatt nede på bordet, sier Unn.

Nå er elevene i gang med å lage hvert sitt skjørt, og lerretsmodeller i halv størrelse er på plass på bystene ved vinduet. De er korte og lange, vide og trange.

FLYTTET FOR Å GÅ PÅ SØM Magnhild Røbergshagen (16) gjør siste finpussen på skjorten hun har laget. 16-åringen har flyttet fra Dokka til Hamar for å ta denne utdanningen, og det betyr også en tilværelse på hybel.

– Det hørtes kjedelig ut å ta bare studiespesialisering, og jeg liker å være kreativ, så dette er en fin kombinasjon. Det aller artigste er å se det ferdige produktet, sier Magnhild, som ikke har lagt planer videre ennå.

Litt bak henne sitter Toby Berntsen og arbeider med modellen til et klokkeskjørt hun har designet, og det gjelder å få på plass de avanserte detaljer nederst. Toby har søkt målrettet, liker søm og motetegning og har lyst til å fortsette i den retningen.

På skolen har hun tilgang på både moderne industri-symaskiner og kyndig hjelp, så da gjelder det å ta et sting om gangen.

REDESIGN ER DET VANSKE-LIGSTE Ute i fellesområdet har elevene presentert et jeansprosjekt. Redesign har vært populært de senere årene, men lærerne er ikke like begeistret over alt som gjøres.

– Dette er noe av det vanskeligste, for det krever mer å endre enn å sy nytt. Derfor kan du fort ødelegge materialene i stedet for å gi dem lang levetid, advarer Unn Andri Bjørnbakken.

Når det gjelder redesign, så har elevene laget grunnmønster etter egne mål og sydd nye bukser av gamle jeans.

– De har også lært om jeansens historie.

ROS OG GODE RÅD Hos vg2- elevene nærmer det seg videokonferanse.

– Tre minutter igjen, så få på plass det ene ermet, så jakka ser ferdig ut fra den ene siden, og kanskje den kragen skal flyttes litt ned? Faglærer Pernille Skurdal skynder på, og spenningsnivået stiger.

Renate Veslum fikser på fronten av jakkemodellen hun har laget, og skynder seg bort gangen med bysten. Representanten fra Gudbrandsdalen Uldvarefabrik hilser blidt fra skjermen, og gjennomgangen av alle ytterplaggene kan begynne. Her er det vennlige innspill og faglig profesjonalitet som gjelder.

Interessen for utdanningen er stigende, og det er 15 elever som har meldt seg for utplassering fra 10. klasse.

Søkte trøst hos dyrene

Nå blir Emma dyrepleier

FUSA Som barn ønsket Emma å være som alle andre, men hun har et syndrom som gjør at hun aldri har sett ut som skolevenninnene. Nå stortrives hun som lærling i dyrefag.

TEKST MERETE SILLESEN BILDER MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

– Jeg vokste opp på gård med hester, hund og kaniner på Fusa utenfor Bergen, forteller Emma Stadaas (21).

Yrke besøker henne på jobben i AniCura Jeløy Dyresykehus. Her har Emma sitt andre år som lærling, hun vil ta fagbrev til sommeren, men er usikker på veien videre. Hun tar for tiden opp realfag, der hun ønsker å forbedre karakterene.

Sammen med oss er også dyrepleier og mellomleder Cecilie Brynildsen, som er leder for dyrepleiere og assistenter.

– Utdanningen jeg har valgt, er så ny at jeg var første lærling i dyrefag her, forteller Emma.

Nå har klinikken en lærling til i dyrefag.

SYNDROM Emma er født med Treacher Collins syndrom. Da hun ble født, var det å puste og å få i seg mat den største utfordringen. Hun har

trange luftveier, og bodde på sykehus de første elleve månedene av sitt liv. Senere har det blitt mange operasjoner i ansiktet. Emma hører dårlig, og har fått operert inn skruer til å feste høreapparatet på, hun er født uten det ytre øret. Hun sier at syndromet ikke gir spesielle utfordringer nå, bortsett fra at hun må tåle blikk og kommentarer.

– Jeg opplevde erting helt fra barnehagestadiet, og på barneskolen ble det verre. Det ble mange stygge ord, og jeg ble også slengt i bakken. Det dreide seg om både psykisk og fysisk mobbing, forteller Emma nøkternt.

Innerst inne skammet hun seg, og selv om hun beskriver en trygg og god kjernefamilie, fortalte hun lite hjemme. Hun søkte heller tilflukt hos dyrene og øste ut sin fortvilelse der.

Etter at Emma byttet skole i sjette klasse, gikk det bedre. Men den vonde

følelsen fra barneskolen sitter fremdeles i henne.

ANGST – Jeg har angst for sosiale settinger med nye mennesker. Samtidig velger jeg å være åpen, og jeg har bygd opp et lite nettverk av nye venner etter at jeg flyttet til Moss uten å kjenne noen, sier Emma, som bor på hybel og kjører bil til jobben. Det var viktig for Emma å bli selvstendig, så hun søkte lærlingplass langt hjemmefra. Det var tøft de første ukene, men Emma holdt ut. På fritiden er hun nå fast passer for flere hunder, og det er nok dyr Emma fortsatt trives aller best sammen med. Hun har også fått en del modelloppdrag.

– Dessuten har jeg herlige kolleger, det betyr enormt mye for meg, sier Emma.

Emma bodde i kollektiv i Bergen og tok vg1 dyrefag og vg2 dyrehelse på

DETTE ER TREACHER COLLINS SYNDROM

Treacher Collins syndrom er en arvelig tilstand som fører til manglende eller ufullstendige kinnbein, underutviklet mellomansikt og helt eller delvis manglende ytre ører. Syndromet omfattes også av forandringer i bløtdeler og muskler i ansiktet. Misdannelsene er symmetriske.

Treacher Collins syndrom medfører ofte hørselstap. Operasjoner og annen behandling vil kunne bedre de fleste funksjoner. Tilstanden gir ulik grad av et annerledes utseende.

KILDE: OSLO-UNIVERSITETSSYKEHUS.NO

KONTAKT: Lærlingen Emma får god kontakt med hunden Sam, mens hun klipper klørne hans og steller med ham.

Stend vgs. En av Emmas lærere, Randi Helene Tillung, har master i etologi og atferd hos dyr. Etter å ha startet en hundelinje i 2005, så hun behovet for et utdanningstilbud for dyrefagarbeidere. Hun begynte prosessen med å etablere en slik linje, som nå er et godkjent offentlig utdanningstilbud, der elevene kunne starte i 2020/2021.

– Emma er en av de første lærlin-

gene og en god ambassadør for faget, sier Randi Helene Tillung.

KOMMUNISERER MED EIER Hun mener at det ikke er nok å være glad i dyr:

– Alle dyr har en eier, og det er dem vi kommuniserer med. Eierne kan være kravstore, de vil det beste for dyret sitt, så dyrefagarbeideren bør sørge for å være faglig oppdatert til enhver tid.

Det å være tydelig i all kommunikasjon, og kunne stå i hektiske situasjoner, er viktig.

– Alt dette mestrer Emma. Hun er omsorgsfull, har godt humør og ikke minst et godt lag med både dyr og mennesker, sier Randi Helene Tillung.

Mellomleder Cecilie sier de er heldige som har fått Emma med på laget.

– Hun er arbeidsom, initiativrik, pliktoppfyllende, lettært og hyggelig å samarbeide med. Dessuten er hun vennlig mot kundene, også de som går på to bein.

Emma har varierte arbeidsoppgaver, og er mest på poliklinikken, der hun assisterer veterinærene.

Cecilie forteller at man som dyrefagarbeider kan jobbe i ulike typer virksomheter som tilbyr opplevelser, tjenester og produkter knyttet til dyr. Det kan være formidling og veiledning, salg av produkter eller omsorgs- og >>

SAMARBEID: Mellomleder Cecilie forteller at det er lett å samarbeide med Emma, og at hun er godt likt både av to- og firbente.

helsetilbud. Man kan for eksempel bli dyreklinikkassistent, dyrebutikkmedarbeider, tjenestehundfører, instruktør på hundeskole, jobbe i dyreanlegg eller drive med forskning på dyr.

KRYSSPRESS – Som yngre var jeg fast bestemt på å bli veterinær, og jeg er glad jeg kan være lærling og erfare jobben på dyresykehus på godt og vondt. Jeg har oppdaget at det også finnes negative sider, selv om dyrene alltid er skjønne.

Emma og Cecilie snakker begge om at enkelte kunder, som er vant til at det er rimelig å gå til fastlegen, ikke alltid forstår hvor dyrt det er å drive en veterinærklinikk hvor det ikke er noen statlige kroner å hente. De som jobber

med dyrene, gjør sitt beste, men når det er pengene som teller, og eierne ikke har forsikret dyret sitt, blir både veterinærer og andre medarbeidere stående i en lei skvis.

– Ifølge en nylig undersøkelse gjort av Institutt for basale medisin fag ved Universitetet i Oslo kommer veterinærer høyt opp i selvmordsstatistikken. De står ofte alene om tunge avgjørelser, opplever mye ansvar og press, og blant annet hets på sosiale medier kan gjøre mange fortvilet, sier Cecilie.

– Jeg tenker også på avlivninger, og vet ikke hvor godt jeg til stadighet vil takle det. Samtidig er det ikke noe som gjør meg så glad som å se smilet til eierne når vi har klart å hjelpe dyret, sier Emma.

SPØRSMÅL TIL LÆRLINGEN

Hjemstedskommune:

Bjørnefjorden.

Musikk: Hører alt, gjerne pop og country.

Siste serie: Friends.

Hvor er du om ti år? Jeg vet ikke. Jeg håper jeg har fast jobb på en arbeidsplass med godt miljø. Om det blir med dyr eller noe helt annet, har jeg ikke bestemt meg for, men jeg håper jeg blir fornøyd med eget valg.

Det beste med yrket dyrefagarbeider? Å hjelpe dyrene, og å se eiernes glede og takknemlighet.

Det verste med yrket dyrefagarbeider? Å oppleve kunder som beskylder veterinærene for å «bare tenke på penger». Min erfaring er at alle kollegene tvert imot gjør så mye de kan for så lite penger som mulig.

Helsefagarbeiderne får nytt tilbud om spesialisering på Fagskolen Innlandet

GJØVIK På oppfordring fra norske kommuner starter Fagskolen Innlandet fra høsten tilbudet spesialisering innen klinisk helsefagarbeid. Assisterende rektor og avdelingsleder Line Narvesen Jørgentvedt sier utdanningen er et direkte svar på behovene i norsk helsevesen.

TEKST OG BILDE WENCHE SCHJØNBERG

Line Narvesen Jørgentvedt leder avdeling for helsefag på Fagskolen Innlandet.

Tilbudet er et resultat av prosjektet «Fremtidens helsefagarbeider».

– Vi vil heve den somatiske og kliniske kompetansen hos helsefagarbeideren. Hensikten er at de skal ha kunnskap som gjør at de kan ta på seg nye oppgaver, sier Jørgentvedt til Yrke.

Hun sier at studiet gir en høyere fagskolegrad, så søkerne må allerede ha en fagskolegrad fra før, eller eventuelt ta den i forkant av dette studiet. Spesialiseringen er samlingsbasert og vil gå over to år. Oppstarten er på fire studiesteder denne høsten: Gjøvik, Kongsvinger, Tynset og Elverum.

– Med tilbudet hever vi den spesialiserte helsefagarbeideren fra fagskolegrad til en høyere fagskolegrad, nå lager vi en utdanning som er på nivå 5,2 som blir 120 studiepoeng. Dette er den høyeste utdanningen vi per i dag har lov til å tilby. Det kan for eksempel sammenlignes med fagskoleingeniør på tekniske fag.

– Vil utdanningen utløse høyere lønn?

– Det er et godt spørsmål. Vi håper jo det. De som går ut med denne graden hos oss, har jo da dobbelt så høy >>

utdanning, og vi mener dette må utløse lønnsmidler. De som går ut med denne graden hos oss, har hevet kompetansen til et nytt nivå og i tråd med det arbeidslivet etterspør, sier Jørgentvedt,

Line Narvesen Jørgentvedt er også assisterende rektor på fagskolen.

som er assisterende rektor på Fagskolen Innlandet.

– Det ville være urimelig om det ikke følger med lønn med en slik utdanning, presiserer hun.

Jørgentvedt sier at utdanningen blir samlingsbasert med nettundervisning, og noen desentraliserte samlinger.

– Vi har to godt kvalifiserte faglærere som holder i den røde tråden, og så vil vi leie inn eksperter på de ulike temaene.

BLIR LOKALE RESSURSER Blant temaene på studiet er endringskompetanse og observasjon. Studiet består av seks emner i tillegg til at studentene skal hospitere ute i praksis og gjennomføre et hovedprosjekt.

– *Hva slags type helsefagarbeidere*

kan dere tilby arbeidslivet etter at de har tatt en høyere fagskolegrad?

– For det første skal de lære seg gjennomarbeidede verktøy som er viktige for klinisk kompetanse. Men det er også meningen at de skal kunne disse verktøyene så godt at de kan undervise på sin egen arbeidsplass etterpå, så de blir en viktig ressurs for egen arbeidsplass.

Studiet vil gi mer undervisning i anatomi, fysiologi og sykdomslære og en egen modul om medikamenthåndtering, dokumentasjon og hjemmeoppfølging.

– *Så det er tenkt at helsefagarbeiderne kan ta over en del av arbeidsoppgavene som hjemmesykepleierne utfører nå?*

– Ja, men det er viktig å understreke at det er arbeidsgiveren som avgjør dette spørsmålet. Men våre studenter skal få nødvendig opplæring slik at de er i stand til å kunne gi ut medikamenter til for eksempel eldre eller syke de besøker hjemme, sier rektoren.

ØNSKER MER ANSVAR – Vi rigger nå en utdanning som gjør det mulig å kunne utdanne helsefagarbeidere på en måte som gjør at de kan ta på seg nye oppgaver i tråd med medisinske oppgaver, legge venefloner, ta blodprøver, gi ut medisiner, på en måte gi dem en grunnlagspakke som gjør at de kan brukes på en helt annen måte i helsevesenet.

– *Hvem er målgruppen til dette studiet?*

– Målgruppen er helsefagarbeidere som ønsker økt klinisk kompetanse, eller ambulanséfagarbeidere som ønsker det samme, kanskje også portører. Vi ønsker at de med yrkeskompetanse som har jobbet pasientrettet, søker dette studiet.

Fagskolen Innlandet tilbyr nå tolv ulike studier innen helsefag, og skolen er godt kjent med behovet for kvalifiserte i helsesektoren.

– Vi har omtrent 350 studenter som går på ulike helsefag. Vi har godt tilslag, men vi må også arbeide aktivt med å informere om tilbudene vi har.

– *Samarbeider dere med videregående skoler for å gjøre tilbudene kjent?*

HVA TRENGS I ARBEIDSLIVET? – Jeg kan ikke si vi samarbeider tett, men vi har en god dialog. Det er rom for at vi låner ut utstyr til videregående skoler, og vi har en tanke om at vi også kan samarbeide med videregående om at våre studenter brukes som ressurser i undervisningen. Et slikt samarbeid kan være vinn-vinn, vi tenker at våre studenter vil lære mye av å være ute i klassene og veilede, og så tror vi jo at elevene på videregående vil oppleve samme nytte av møtet med studentene.

– Vi blir stadig flere eldre, og vi hører stadig om at vi trenger flere varme hender i helsesektoren? Hva tenker du om Fagskolens rolle i dette bildet?

– Hvis vi har for få folk, så tenker jeg at det i hvert fall er kjempeviktig at vi har god kompetanse. Vi mener det er viktig at vi samarbeider med de lokale helseforetakene og kommunene, slik at vi kan tilby regionen den kompetansen som trengs lokalt. Fagskolen samarbeider også med lokale studie- og karrieresentre om desentralisert utdanning, sier den assisterende rektoren.

Hun sier at Fagskolen blant annet har flyttet flere studier ut, for at det skal bli rettere for studentene å ta studiet samtidig med jobb og et familieliv.

– Vi har en del studier hvor det bare er et oppmøte i uka. Ved å flytte studiene ut, så får vi lettere tak i studentene. Hvis du kan bo hjemme under studietiden, er det lettere å være student, sier rektoren og viser for eksempel til studiet demens- og alderspsykiatri.

– Vi har også årlig kontakt med arbeidslivet hvor vi gjennomgår studieplaner for å høre om vi går i takt med arbeidslivets behov.

Fagskolelektor Hanne Møller Lerdahl ute blant studentene.

Oppgaven er å finne gode løsninger for dem som har demenssykdommer

KONGSVINGER Det finnes mange demenstyper, og framtidsutsiktene er like dystre for alle. Demens er kronisk, uhelbredelig og dødelig. Fagskolelektor Hanne Møller Lerdahl pakker ikke inn realitetene.

TEKST OG BILDER **KARI KLØVSTAD**

Kan personen tegne ei klokke med tallene på rett sted, og se på et bilde og fortelle at det er en hammer, ikke gå omveien og si at det er noe du bruker til å slå med?

Testing og kartlegging er viktige

arbeidsoppgaver for dem som jobber med personer som har en demenssykdom. Dette var også et av ukens tema for studentene i demens- og aldringspsykiatri på denne samlingen i Kongsvinger.

Fagskolelektor Hanne Møller Lerdahl kommer med et eksempel fra jobben sin som demensrådgiver i Ullensaker kommune, som hun nå har permisjon fra:

Spennende tilbud

**Olaug Dalen
Nord-Odal**

– Jeg er i full jobb i hjemmetjenesten, og er en del av hukommelsesteamet i kommunen. Egentlig hadde jeg sagt at jeg ikke skulle gå på skole noe mer, men dette er et spennende og nyttig tilbud. Det har vist seg at det var mer å gjøre med studiene enn jeg trodde. Gjør vi en god jobb, kan de som får sykdommen bo lenger hjemme.

Skremmende utvikling

**Bente Bjørklund
Brandval i Kongsvinger**

– Jeg jobber på Roverud aldershjem og er spesielt interessert i demenssykdommene. Det er mange av dem, og det er ikke mulig å sammenligne to personer. Utviklingen er skremmende. Flere og flere rammes, og jeg tror det blant annet kan skyldes miljøproblemer og livsstil. Holdningene i samfunnet er heldigvis i ferd med å endre seg, og vi bruker ikke ord som senil lenger.

Vil lære mer

**Marianne Glomsås
Sør-Odal**

– Jeg jobber i hjemmetjenesten i kommunen, og to dager i uka er jeg på dagsenteret for personer med demens. Der har jeg fattet interesse for sykdommen, og det er viktig å heve kompetansen, for det kommer en demensbølge. Mange har fått oppfordring fra kommunen sin om å ta videreutdanning. Jeg er av de heldige som får full lønn under studiene og 20 000 kroner til å dekke studieutgiftene.

Marianne Glomsås (til venstre), Olaug Dalen og Bente Bjørklund er samlet til rollespill. Resten av studentene er også i full sving med å leve seg inn i tenkte eksempler.

JEG ELSKER MIN KONE En mann på 82 år fikk i oppgave å skrive en setning på et ark. Dette var ikke enkelt, men han klarte å få ned «Jeg elsker min kone».

Fagskolen Innlandet tilbyr dette populære studiet flere steder. Kommunen har forstått at de må ruste opp for å ha nok fagfolk til å ta seg av alle som rammes av de lumske demenssykdommene, og i Kongsvinger går studiet over to år og er bygget opp rundt samlinger. Her møtes studentene fysisk to dager hver tredje uke. Ellers skjer resten av undervisningen via nett og Teams-møter.

Alle de 16 studentene er helsefagarbeidere og i jobb, og mange er blitt oppfordret av arbeidsgiveren til å ta videreutdanning. Men det er også et men. Noen får lønn under utdanning

Å kunne tegne ei klokke går inn i en av testene.

og studieutgiftene dekket. Andre må ta hele regningen selv og kjenner på at det er urettferdig.

TETT PÅ I HVERDAGEN Som demensrådgiver har Hanne Møller Lerdahl vært tett på fagområdet hun underviser i.

– Det er nyttig både for studentene og meg å ha vært i arbeidslivet. Vi snakker det samme stammespråket og kan terminologien. Det gjelder å

kunne samarbeide godt, reflektere og se at det også finnes flere løsninger, sier fagskolelektoren.

Men det er ikke alltid så enkelt å skulle snakke med en person som har fått en av demenssykdommene.

– Jeg pleier å innlede med å si at «jeg hører at du ikke er i form».

En av vurderingene som ofte må gjøres, er om personen som har fått demens, kan fortsette å bo hjemme, og eventuelt hvilke tilpasninger som må gjøres.

For Hanne Møller Lerdahl har livet vekslet mellom skole, jobb og studier. Hun er utdannet hjelpepleier i bunnen, ville fortsette og ble geriatrikksykepleier. Senere har hun pluss på med en master i verdibasert ledelse, en master i kommunale tjenester til eldre, helserett og trygderett og har samlet pedagogisk utdanning.

– Jeg har også vært tett på, og vet hva som skjer der ute. Det hender vi kommer inn for sent, spesielt når det er yngre som rammes av sykdommen.

LÆRER AV ROLLESPILL Etter at Hanne Møller Lerdahl har hatt en innledning om kartlegging og tester, blir studentene delt opp i grupper på tre og tre for å spille rollespill. Oppgavene er forskjellige, og her er pasienter, testledere, pårørende og observatøren. For hvor lenge kan en aggressiv mann på 88 år bo hjemme, med ei kone på 86?

Og hva skjer når en godt utdannet mann på 56 begynner å gjøre feil på jobben, og blir bedt om å gå til fastlegen. Han blir irritert når han får spørsmål om han kunne ta turen for å snakke med demenskoordinatoren, men møter opp for å motbevise at noe er galt. Der blir han sint, irritert og understreker at han ikke feiler noe.

Slike dilemma er det studentene både må iscenesette, drøfte og finne forslag til en løsning på.

– Det finnes ingen fasit, og ingen situasjoner er like.

Fagskolelektor Hanne Møller Lerdahl.

Ute i virkelighetens verden er det også personer med demens som blir tatt for å stjele i butikken. De husker ikke hva de har tatt med seg, og har kanskje også glemt penger.

SPILL MED Både pårørende og andre blir usikre på hva de skal gjøre når en person med demens kommer med uttalelser som ikke stemmer.

– Spill med, vær deg selv og ikke rett på det som blir sagt. Prat om fortida, for den er ofte enklere å huske enn det som skjedde i går, råder studentene, som alle opplever slike hendelser ute på jobb.

Fagskolelektor Hanne Møller Lerdahl ble overrasket da hun ikke fant en pasient på rommet. Hun satt i et skap med kofferten og var på togtur. Det hender også at noen er ute på sjøen.

– Da spiller jeg med og spør om de kanskje er på danskebåten eller Kielferja, for mange har slike minner, sier fagskolelektoren.

Alle har yrkesfaglig fordypning en dag i uka

Teori og praksis går hånd i hånd

SOGNDAL - Har du sett reklamene i det siste? spør faglærer Britt Hovland Selseng. I beste sendetid er Kiwi, McDonalds og flere andre opptatt av å vise alle mulighetene som åpner seg for unge som vil jobbe hos dem.

TEKST OG BILDER **KARI KLØVSTAD**

Reklamen har snudd på en gammel, forslitt foreldrefrase og gjort den til sin egen.

- Skjerper du deg ikke nå, havner du i kassa på Kiwi, lyder trusselen, før filmsnutten viser hvordan jenta lykkes i forretningen og stiger i gradene.

På TikTok viser Meny hvilke muligheter de har å tilby de unge.

Denne utviklingen merker de også på Sogndal videregående skole, der elevene fra salg, service og reiseliv er attraktive på arbeidsmarkedet. Dyktige medarbeidere er et konkurransefortrinn, på lik linje med gode tilbud.

- De snakker ikke om maten, men utdanningen og de gode arbeidsmu-

lighetene, sier Britt Hovland Selseng. Kjernen i det hele er å øke salget.

På hjemmebane i Sogndal vil Meny ha kvalifiserte, flinke folk, og både lederen og nestlederen har tatt fagbrev som praksiskandidater, og fått teorien på plass. Nå ønsker de at også de ansatte skal ha fagbrev, forteller faglæreren.

TEORI OG PRAKSIS For at alle skal være best mulig forberedt på hva som venter dem, har elevene både på vg1 og vg2 yrkesfaglig fordypning (YFF) en dag i uka. Da er de ute i praksis, fortrinnsvis i kommunen som de kommer fra.

- Å få prøve seg i praksis gir motivasjon, og via YFF er det også

enklere å skaffe læreplasser, sier den YFF-ansvarlige.

Studiekompetanse eller ikke er ofte et spørsmål, og nå har elevene to år på seg før de tar valget om de går ut i lære eller fortsetter på påbygg.

Salg, service og reiseliv er et av yrkesfagene med mest teori.

- Når elevene kommer ut på arbeidsplassene, får de konkretisert teorien og brukt den i praksis. Tilbake på skolen må de lage en presentasjon for resten av klassen, og alle får et innblikk i hvordan det jobbes i de ulike bedriftene. Dette gir god forståelse, sier Britt Hovland Selseng. Teorien er den samme, men praktiseres for-

>>

Faglærerne Britt Hovland Selseng (til venstre) og Anne Gro Hamre jobber tett sammen på salg, service og reiseliv. Og teori og praksis i yrkesfaglig fordypning henger tett sammen.

Elevene Thea Tenold og Anders Christensen stortrives med yrkesfaglig fordypning og livet ute på arbeidsplassene. Faglærerne Britt Hovland Selseng hjelper dem å finne seg til rette.

Disse to lærer mye på et hotell og i en blomsterbutikk

FLÅM Anders Christensen (16) er å finne i resepsjonen på et hotell en dag i uka. Thea Tenold (16) trives blant frodige planter i en blomsterbutikk. Begge de unge elevene har funnet seg godt til rette i yrkeslivet.

Anders Christensen fra Flåm har aldri vært redd for å ta i et tak. Som 12-åring begynte han å vaske på hotellet der moren er ansatt, og som 13-åring var han på plass i et bakeri etter skoletid.

Nå har han yrkesfaglig fordypning i resepsjonen på Fretheim hotell i Flåm, der han tidligere har gjort rent.

Den unge gutten vil gjerne lære å styre en bedrift, men det er også mye annet som skal på plass.

– Jeg har forsøkt meg litt som servitør. Nå er jeg i resepsjonen, og jeg har fått tilbud om å være på hotellkjøkkenet også. De drar meg med overalt, og det er bra. Det viktigste er å lære så mye jeg kan, ikke tjene mest mulig, sier 16-åringen, som har travle dager. Hver mandag lærer han spansk, derfor er praksisen på hotellet lagt til helgene.

– Har du noe mål på sikt?

– Å styre et hotell. Men jeg må dytte meg selv litt mer, for jeg har lett for å vike unna situasjoner jeg ikke liker, sier Anders Christensen.

ALLTID LIKT BLOMSTER Selv om Thea Tenold kommer fra Vik i Sogn, har hun yrkesfaglig fordypning i Sogndal, der hun bor på hybel. Den unge jenta har alltid likt blomster, og har fått praksisplass hos Mester Grønn.

– Jobben består i å selge og vanne, og så må jeg være hyggelig mot kundene og gjøre mitt beste for å svare på det de spør om, sier 16-åringen, som må forholde seg til at hun har dysleksi.

– Har du satt deg noe mål?

– Jeg vil gjerne starte min egen bedrift en gang.

skjellig i for eksempel en bank og en butikk.

Til daglig tar Hovland Selseng i hovedsak seg av yrkesfaglig fordypning, mens faglærer Anne Gro Hamre har mye av det teoretiske ansvaret. De to kollegaene deler arbeidsrom og jobber tett sammen for å få til det beste resultatet.

KARAKTER, IKKE KARAKTERER Eterspørselen etter lærlinger stiger, og når elevene har fått presentert seg via YFF-faget, har det også gjort det enklere. For mange vil ha en lærling de kjenner.

– Det som er viktig for arbeidsgiverne, er at eleven har lite fravær, er engasjert, står på og har en positiv holdning til arbeidsgiveren og kollegaene, sier Britt Hovland Selseng.

I tillegg har hun fått et innspill hun mener er viktig. Karakteren til den unge teller mer enn karakterene. Det vil si at du kan ha et middels resultat på skolen, men du må ha gode holdninger.

PRAKSIS I HJEMBYGDA Elevene på Sogndal videregående skole kommer fra mange kommuner, og ofte er reiseveien hjem så lang at de bor på hybel.

På salg, service og reiseliv er Britt Hovland Selseng klar på at så mange som mulig skal ha yrkesfaglig fordypning i hjembygda si en dag i uka. Denne er gjerne lagt til fredag eller mandag.

– Da blir arbeidsplassene kjent med ungdommen, og de unge blir kjent med arbeidslivet på hjemplassen sin. De må få opp øynene for at det er fint der de kommer fra, mener læreren, som ser faren i at bygdene tømmes for unge.

ANNONSE

Bestill abonnement

Medlem i Utdanningsforbundet?

Velg abonnement og papir/digitalt på Min Side:
www.udf.no/min-side

Medlemsservice: medlem@udf.no

Ikke medlem?

Send bestilling til:
abonnement@utdanningsnytt.no
500,- per år for 4 utgaver

Abonnement:

YRKE

Foto: Adobe Stock

Dobloug var lærling i sin egen bedrift:

Ung sjef med ungt sinn satser friskt på unge ansatte

BRUMMUNDDAL 23 år gamle Tor Erik Dobloug var lærling i sin egen bedrift. Nå har Dobloug Maskin AS åtte ansatte.

- Vi er en ung bedrift med en ung sjef med ungt sinn. Vi satser på unge fagfolk, sier han.

TEKST OG BILDER HARALD VINGELSGAARD

Han begynte med snøbrøyting allerede da han gikk på ungdomsskolen. Som 16-åring startet han derfor bedriften sin, egentlig bare for moro skyld, for å sende regninger til de han brøytet for. Det ballet på seg.

Han gikk vg2 anleggsteknikk på Solør videregående skole i Våler i Innlandet. Deretter tok han det svært uvanlige løpet videre.

GODT SAMARBEID – Jeg skulle egentlig bli lærling i en annen bedrift. Men sammen med opplæringskontoret fant vi noen gode løsninger. Jeg hadde en ansatt i bedriften min, og han ble faglig veileder. Det var en spennende tid. Veldig interessant. En artig reise. Jeg hadde oppfølgingsamtaler med opplæ-

ringskontoret både som sjef i bedriften og som lærling, sier han.

Dobloug tok fagbrev som anleggsmaskinfører.

– Bedriften har vokst trygt og solid. Nå er vi åtte mann, inkludert meg selv og en lærling. Vi eier fem gravemaskiner, to traktorer og to hjullastere, sier han.

MEDEIER Når Dobloug sier vi, snakker han om bedriften som han selv eier, og hvor han er både daglig leder og faglig leder. Nylig ble en av hans ansatte, Jonas Vardenær Heggset, medeier.

– *Hvordan skaffer du best mulig fagfolk til bedriften din?*

– Vi er en ung bedrift som bruker sosiale medier veldig mye, både til å markedsføre bedriften, vise hvilke

– Vi er en ung bedrift med ung sjef og ungt sinn, sier Tor Erik Dobloug (23), som eier og driver Dobloug Maskin AS.

prosjekter vi arbeider med, og søke etter nye ansatte.

– Vi satser på ansatte med mellom 0 og 15 års arbeidserfaring, litt med tanke på at de er unge til sinns, at de fortsatt har høy arbeidsmoral, samtidig som de har lang tid igjen i arbeidslivet. Sammen bygger vi bedriften for fremtiden, sier han.

KARAKTERENE Når Dobloug ansetter lærlinger og de yngste, ser han på karakterene.

– Karakterene i de praktiske fagene, matematikk og gymnastikk må være høye, norsk og engelsk er ikke så viktig. De må være sultne på å lære, og lære bort det de selv har lært.

Stå-på-vilje er det aller viktigste. De må gi det lille ekstra. Hver enkelt ansatt er en nøkkelperson i bedriften, sier han.

Dobloug Maskin satser på kunnskap på mange måter.

De ansatte tar etterutdanning, for eksempel ved å delta på kurs. En av de ansatte går på fagskole samtidig som han jobber.

– *Hvordan skal Norge få best mulig fagfolk?*

– Vi må ha en god skole. Anleggsbransjen må være villig til å lære bort det de kan, til nye fagfolk og skape blest om faget.

– *Hvilket råd har du til folkene som legger til rette for utdanningen i Norge?*

– At skolen må utvikle seg i samråd med bransjen. Skolen må holde tritt med utviklingen i arbeidslivet. Det er kanskje det vanskeligste.

Både skolene og lærerne må holde seg oppdatert. Unngå å gi elevene opplæring i noe som de ikke får bruk for i arbeidslivet. Bruk i stedet tiden til

opplæring i det som er nytt i bransjen, sier han.

– *Hvordan opplevde du din egen utdanning?*

– Jeg er kjempefornøyd med min utdanning. Jeg stortrivdes på skolen. Lærerne var kjempebra. Anleggsmaskinfaget er en kjempespennende utdanning, sier Dobloug.

Daglig leder Tor Erik Dobloug, som står nede på bakken, gir en beskjed til anleggsmaskinfører Einar Hansen.

Medeier Jonas Vardenær Heggset og anleggsmaskinfører Einar Hansen (i gravemaskinen) utfører grunnarbeid til sykkelparkeringen ved Hamar stasjon.

JAGGU ARTIG – *Hvordan kan man lykkes med sin egen bedrift?*

– Det finnes ingen fasit. Men stå-på-vilje og lyst til å utvikle noe, det er viktig. Å starte sin egen bedrift er hardt og brutalt. Men det er jaggu meg artig å være med og utvikle noe selv. Se at du og dine ansatte får igjen noe for arbeidsinnsatsen. Vi bygger noe. Det er

det som er så fint med anleggsbransjen: Vi bygger noe som skal stå i mange år, som andre får nytte av, sier han mens han jobber med sykkelparkeringen på Hamar stasjon.

Da fagbladet Yrke snakket med Dobloug, var firmaet hans nettopp ferdig med arbeidet på et område hvor det skal bygges omsorgsboliger på Lillehammer. Samtidig jobbet de med opplegg for vei, vann og kloakk – infrastruktur – til et nytt boligfelt på Jessnes ved Brumunddal, og mye mer. Tor Erik Dobloug stortrives.

– Her i bedriften har vi stort sett godt humør. Det er mye latter. Samtidig har vi et godt faglig miljø, slik at vi kan ha en god diskusjon om det som skal gjøres, for å finne best mulig løsninger. Jeg er veldig opptatt av å inkludere de ansatte i det vi jobber med på anleggsplassene.

Tor Erik Dobloug startet sin egen bedrift da han var 16 år. Her jobber de med grunnarbeid for en sykkelparkering utenfor Hamar stasjon.

– *Hvordan ser du på fremtiden?*

– Jeg ser lyst på det meste, uansett. En kommer ingen vei med det negative. De to siste årene har vært ustabile, med prisøkninger, med krig som har ført til vanskeligheter med vareleveranser, og ikke minst med mange renteøkninger.

– Det er viktig at vi i Norge fortsetter med byggeaktivitet. Jeg tror kanskje ikke at det blir så mye som det var for noen år siden. Men jeg tror det tar seg opp når verden stabiliserer seg litt. Det er ikke den enkleste tiden å drive bedrift. Men vi har vært heldige. Vi har nok å gjøre. Vi er stolte og ydmyke for det vi får til i Dobloug Maskin, sier 23 år gamle Tor Erik Dobloug, som er både gründer, bedriftseier, daglig leder og faglig leder.

11 000 i fagopplæringen deltar i kompetanseheving!

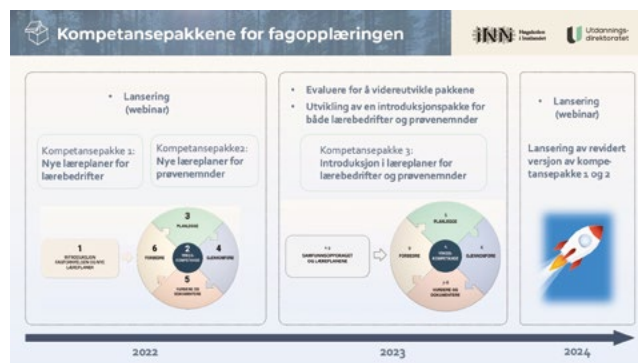
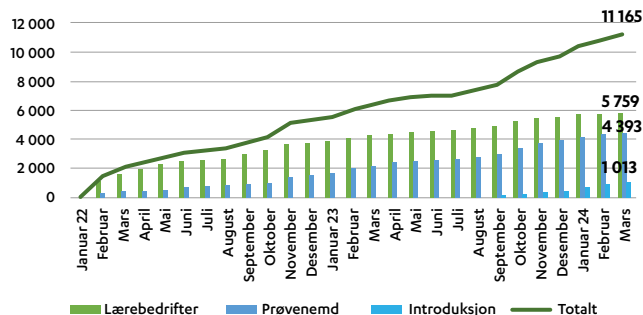
Kompetansepakker som verktøy for lærebedrifter og prøvenemnder!

Klara Rokkones, førstelektor/emerita NTNU, klara.rokkones@ntnu.no. **Grete Haaland**, professor Høgskolen i Østfold, grete.haaland@hiof.no. **Line Kristiansen**, prosjektleder Høgskolen i Innlandet, line.kristiansen@inn.no. **Elin Birkeland Markestad**, førstelektor VID vitenskapelige høyskole, elin.markestad@vid.no. **Dan-Anders Normann**, stipendiat NTNU, dan.a.normann@ntnu.no. **Brit Ragnhild Svoen**, førsteamanuensis Høgskolen i Innlandet, brit.svoen@inn.no

I mars 2024 passerte kompetansepakkene for fagopplæringen 11 000 deltakere. Det startet med utvikling av to kompetansepakker, én for lærebedrift og én for prøvenemnd, med vekt på innføring av læreplanverket i Kunnskapsløftet (LK.20) i fagopplæringen. Kompetansepakkene ble lansert i januar 2022. Etter ønske fra deltagerne ble det høsten 2023 laget en komprimert versjon med formål å fungere som en forenklet introduksjon til læreplanverket og som en praktisk verktøykasse for bruk i det daglige opplærings- og vurderingsarbeidet. Den ble publisert i slutten av august 2023 og webinarer gjennomført i januar 2024. Bildet under viser antall deltakere som har gjennomført kompetansepakkene pr. 1. mars 2024 fordelt på de tre kompetansepakkene.

ARBEIDSPROSESSEN Innføring av nye læreplaner høsten 2022 danner grunnlaget for kompetansepakkene. Formålet med kompetansepakkene er å støtte lærebedrifter og prøvenemnder med å ivareta og implementere LK.20/LK.20S i egen opplæringspraksis. For å ivareta yrkesfagenes praktiske arbeid og egenart har prosjektgruppen arbeidet ut fra prinsippet om at lærebedriftens arbeidsoppgaver og yrkesutøvelsen danner utgangspunktet for forståelse og tolkning av læreplanverket. Kompetansepakkene har mange eksempler fra ulike yrker som vi mener har god overføringsverdi for andre, og vi håper at deltakerne lar seg inspirere av andre yrkers opplæring. Samarbeidet og involvering av lærlingen har også vært sentralt i arbeidet, noe som gjenspeiler prinsipper og verdiene i fagopplæringen.

Antall deltakere på kompetansepakkene
Totalt 11 165 pr. 7. mars 2024

Bildet viser de tre ulike kompetansepakkene og tidslinjen for lansering.

PROSJEKTGRUPPA

Utdanningsdirektoratet har vært oppdragsgiver, og Høgskolen i Innlandet har vært prosjektansvarlig i utviklingen. Medlemmene i prosjektgruppa har variert kompetanse, og alle er opptatt av fag- og yrkesopplæring og voksnes læring. Prosjektgruppa representerer også fagkompetanse innen fagbrevområdene frisør, ernæringskokk og konditor samt veiledningskompetanse og erfaring med utvikling av digitale ressurser.

Arbeidet har vært ledet av førsteamanuensis Brit Svoen med professor Grete Haaland som faglig ansvarlig.

Fra venstre Line, Brit, Grete, Dan-Anders, Elin og Klara.

Vi har reist Norge rundt for å filme fagopplæringen i sine rette elementer med mål om autentisitet og variasjon i kompetansepakkene. Mange lærebedrifter, faglige ledere, instruktører, læringer og videregående skoler har stilt villig opp med sine erfaringer underveis i prosessen. Kompetansepakkene er utviklet i nært samarbeid med målgruppene, fylkeskommunene og faglig råd gjennom flere workshops. I tillegg er de prøvd ut og evaluert underveis før lansering for å sikre kvalitet, relevans og brukervennlighet.

VARIASJON OG RELEVANS Kompetansepakkene er bygd opp av moduler som kan tas separat eller kronologisk, og fungerer godt som oppslagsverk, verktøykasse og idébank. For å skape variasjon og relevans inneholder kompetansepakkene mange ulike eksempler og forslag, for eksempel maler, skjema, modeller og praktiske forslag til ulike former for samtaler i opplæringen. Det er utviklet og produsert mange filmer og andre eksempler der alle de ti yrkesfaglige utdanningsprogram er representert og mange lærefag er med. Kompetansepakkene tar i tillegg i bruk podkast og diskusjons- og refleksjonsoppgaver.

BRUK AV LÆREPLANEN I BEDRIFT Kompetansepakkene er bygd opp av seks moduler: Introduksjon, Helhetlig yrkeskompetanse, Planlegging, Gjennomføring, Vurdering og dokumentasjon, og Hva har jeg lært. Innledningsvis gis det en introduksjon til kompetansepakken og hva LK.20/LK.20S er, for deretter å presentere helhetlig yrkeskompetanse i lys av læreplanverket. Videre presenteres hvordan læreplanen i faget kan brukes i planlegging, gjennomføring, dokumentasjon og vurdering av opplæringen. Gjennomgående i modulene er å ta utgangspunkt i og utvikle bedriftenes allerede gode praksiser med opplæring og ivaretagelse av læringer, og prøvenemndenes arbeid med fag- og svenneprøver.

Yrkeskompetanse og medvirkning i egen opplæring er sentralt i fag- og yrkesopplæringen og er vektlagt i alle modulene. Utdypende tekst, gode eksempler, nyttige lenker, filmer m.m. er tilgjengelig i alle modulene. For å ivareta yrkenes praktiske egenart har modulenes utforming og oppbygging basert seg på helhetlig yrkeskompetanse og yrkenes daglige arbeid og yrkesutøvelse.

YRKESREISEN Gjennom kompetansepakkene blir du kjent med Mads, Ragna og Yves som vi følger fra de begynner som læringer, og til de går opp til fag-/svenneprøven i «Yrkesreisen». De er læringer som elektriker, konditor og helsefagarbeider. Vi følger deres opplæring i bedrift og fag-/svenneprøver gjennom modulene hvor de deler sine erfaringer, tanker og forslag om hva som er en god opplæring for dem.

«DIALOGBOKSEN» Her vil du finne mange ulike spørsmål sortert under ulike tema som direkte eller indirekte berører planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæring eller fag-/svenneprøve. Målet med spørsmålene er å skape refleksjon og utvikling både individuelt og sammen med andre (Markestad, 2023).

VERKTØYKASSEN I kompetansepakkene finner du også en «verktøykasse» som fungerer som en ressursbank. Den inneholder et mangfold av ressurser som lærebedriften og/eller prøvenemnden kan bruke for å la seg inspirere og skreddersy opplæringen slik som passer deres yrke, bedrift og arbeid. Disse verktøyene inkluderer maler, sjekklister, filmer, podkaster, lenker samt annet relevant innhold. Denne samlingen av ressurser har som formål å bidra til å fremme utvikling av en god opplæring og styrke samarbeidet mellom faglig leder, instruktør og lærling i lærebedriften og mellom kandidat og prøvenemd under fag-/svenneprøve.

EVALUERING OG VIDERE ARBEID Etter lanseringen i 2022 er kompetansepakkene evaluert med mål om forbedringer og videreutvikling. Tilbakemeldingene fra brukerne har vært veldig positive, for eksempel ville nærmere 90 % av brukerne anbefale den til andre. Videre ønsket brukerne dette:

1. De ønsket en mindre omfattende kompetansepakke, som kunne tas i løpet av et par timer.
2. Det var også ønske om flere eksempler og filmer som viste konkrete situasjoner, for eksempel gjennomføring av en kartleggingssamtale eller hvordan gi tilbakemelding og vurdering av faglig arbeid.
3. Det var også et ønske om mer fra deres eget lærefag.
4. Flere ønsket litt mer humor inn i kompetansepakkene.

Alle disse innspillene har vi tatt med oss inn i videreutviklingen av kompetansepakkene. For eksempel engasjerte vi komikere og skuespiller Marit Andreassen for å skape litt humor for våre deltagere, og det ble utviklet en ny kompetansepakke, som nevnt innledningsvis, som har fått navnet «Introduksjon i læreplaner for lærebedrifter og prøvenemnder». Introduksjonspakken har samme tema/innhold, men

HVA ER KOMPETANSEPAKKENE?

- digitale nettressurser for lærebedrifter og prøvenemnd
- støtte og kompetanseheving i forbindelse med implementering av LK20/LK20S i fagopplæring i bedrift
- rettet mot alle involvert i fagopplæringen, men spesielt til faglige ledere, instruktører og prøvenemnd
- en generell tilnærming med utgangspunkt i eget arbeid, og konkrete eksempler som gir mulighet til å relatere, utvikle og implementere med utgangspunkt i egen praksis

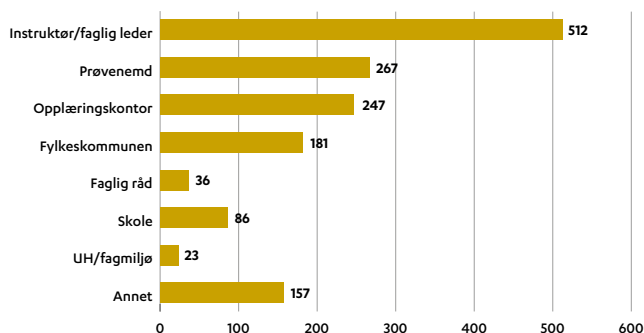
Bildene viser eksempler fra praksis i fag- og yrkesopplæringen.

er strukturert på en annen måte (se bilde under som viser en oversikt over alle tre og lansering av revisjon som sluttføres i mars/april 2024).

LANSERING INTRODUKSJONSPAKKEN JANUAR 2024

For hver publisering av kompetansepakkene har vi holdt lanserings-webinar for målgruppen, hvor vi har presentert kompetansepakkene og arbeidet med dem. Bildet under viser en oversikt over deltakerne som deltok på lanserings-webinar for den nye introduksjonspakken (3) i januar 2024.

Påmeldte fordelt på roller
Endelig liste 10. januar 2024 (1 509 totalt)

OPPSUMMERING- OG VEIEN VIDERE Kompetansepakkene har som mål å være en støtte for lærebedrifter, prøvenemnder, fylkeskommuner og andre i å ta i bruk nye læreplaner, og bidra til å tolke og forstå disse med utgangspunkt i lærebedriftens arbeidsoppgaver. Vi ser på god fagopplæring som et håndverk og har i utviklingen vært opptatt av å sette den i sentrum.

Kompetansepakken (10 g2) følger lærlingløpet i bedriften og en fag-/svenneprøve, og består av seks moduler. Anslagsvis vil du bruke 1–2 timer på å gå gjennom hver av disse. I tillegg er det ulike oppgaver og aktiviteter som du kan gjøre selv eller sammen med lærlinger, kollegaer eller andre. Gjennomgang av introduksjonspakken (3) er beregnet til å ta 2 timer for en hel gjennomgang. Her anbefaler vi at den tas sammenhengende. Alle kompetansepakkene kan også brukes som et opplagsverk eller for å få en kort innføring i de nye læreplanene. Verktøykassens samling av maler, eksemplere, filmer, nyttige lenker m.m. kan være til god hjelp og støtte i eget arbeid. Hele eller deler av introduksjonspakken kan dessuten benyttes i forbindelse med opplæring og/eller utviklingsarbeid for deg som arbeider i fylkeskommune eller opplæringskontor.

Kompetansepakkene er ment å være en støtte, en inspirasjon og et nyttig verktøy for alle som jobber med fag- og yrkesopplæring i skole og bedrift. Vårt hovedmål for kompetansepakken er at det skal være en viktig ressurs for instruktører og faglige ledere i lærebedrift og for personer som jobber i opplæringskontor, prøvenemnd og fylkeskommune. Vi vil også anbefale kompetansepakkene for yrkesfaglærere og andre som er involvert i fag- og yrkesopplæring. Kompetansepakkene legger til rette for en praktisk innføring i fag- og yrkesopplæring og en praktisk tilnærming til opplæring i bedrift. Skal du i gang med å ta kompetansepakken, anbefaler vi at du starter med «Før du begynner» for å tilpasse kompetansepakken til ditt behov, fagområde og bosted.

Vi er i gang med siste fase av vårt arbeid som omfatter ny gjennomgang og revidering av kompetansepakke 1 og 2.

I tillegg er materialet supplert med nye filmer for å kunne representere enda flere fagbrevområder. Tekst er spisset og komprimert for at den for brukerne skal være enda mere tilpasset for alle som er involverte i fag- og yrkesopplæringen. I april vil de reviderte kompetansepakker (1 og 2) publiseres og være klar til bruk. Vi ønsker lykke til og håper at de vil bli et godt verktøy i det daglige arbeidet med opplæring i bedrift og for prøvenemnder i arbeidet med fag- og svenneprøver.

Lenke til kompetansepakkene: <https://kompetanse.udir.no>

Kontaktinfo for kompetansepakkene:

Utdanningsdirektoratet: Trude Saltvedt,
trude.saltvedt@udir.no

Høgskolen i Innlandet: Brit Svoen, Senter for livslang læring,
brit.svoen@inn.no

Høgskolen i Østfold: Grete Haaland, Institutt for pedagogikk, IKT og læring,
grete.haaland@hiof.no

REFERANSER

- Haaland, G. & Svoen, B. (2023). *Læring gjennom faglig arbeid*. Fagbokforlaget.
- Markestad, E. B. (2023). *Dialog i fag- og yrkesopplæring*. Cappelen Damm Akademisk.
- Utdanningsdirektoratet. (2022). *Kompetansepakker for innføring av nye læreplaner – opplæring i bedrift*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/stotte/kompetansepakke-for-innforing-av-nye-lareplaner-i-bedrift/>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Kunnskapsløftet. Læreplanverket* | udir.no <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>

Victoria i fullt utstyr, her mangler hun bare å ta hjelmen på før hun kan komme seg opp i høyden.

Victoria trodde hun skulle bli sykepleier

Så valgte hun å bli telekommunikasjonsmontør

NITTEDAL Victoria (24) sluttet midt i sykepleierutdanningen. Nå er hun fireårslærling for å bli telekommunikasjonsmontør.

TEKST **MERETE SILLESEN** BILDER **MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN**

– Jeg hadde kanskje ikke turt å ta et så drastisk valg hvis jeg ikke allerede hadde fagbrev som helsefagarbeider. Med det i bunnen vet jeg at jeg alltid vil få jobb, sier Victoria Raasok.

– Men jeg trives kjempegodt med telekommunikasjon, og satser på jobb i denne bransjen etter å ha tatt fagbrevet om tre år.

KVALITET Yrke treffer Victoria og daglig leder i bedriften Nokab (Norsk Kabel-TV AS), Per Runar Furueth, i bedriftens lokaler i Nittedal. Furueth forteller at de er opptatt av å skape et godt sted å jobbe, og mener det er en fordel å få inn kvinner i et ellers mannsdominert yrke.

– Personligheten er viktigere enn tidligere erfaring. Vi prøver å ansette lærlinger som har et genuint ønske om å lære for å bli skikkelig gode i faget. Vi legger vekt på selvstendighet, evnen til

å ta ansvar og væremåte overfor kunder, sier Furueth.

– For privatkunder kan det være katastrofe hvis for eksempel tv-en ikke virker. Ofte kan vi stå i situasjoner som ikke er helt ulike de helsefagarbeidere møter i sin jobb.

Furueth forteller at Nokab har 16 ansatte og er en lokal leverandør av tv-/strømmetjenester, fiber og bredbånd. De er med fra grøfter graves til utstyr er installert og fungerer hos kunden. Å levere kvalitet til fornøyde kunder er målet.

– Jobben vår regnes som samfunnskritisk, så vi var på jobb også da Norge stengte ned under pandemien, sier Furueth.

– Svikter kommunikasjonssystemene, svikter mye annet også.

ALLTID VÆRT HANDY Victoria er oppvokst på gård, og vant til praktisk

arbeid. Hun bor fortsatt hjemme hos mor på Fetsund sammen med sine to hunder.

– Jeg vet ikke hvorfor, men jeg har alltid sett for meg en jobb i helsevesenet, sier Victoria, som har mange venner som er sykepleiere.

– Heldigvis valgte jeg å lytte til >>

DETTE ER OTDE

Stiftelsen opplæringskontoret for tele, data og elektro ble startet i 1999. I begynnelsen dekket de telekommunikasjonsmontør-, IKT-, service- og dataelektronikerfaget. I 2012 fikk de også med seg elektrikerfaget og kontor- og administrasjonsfaget.

OTDE er registrert som opplæringskontor i Oslo, Akershus, Vestfold og Østfold.

KILDE: OTDE.NO

Hjelmen er på, og Victoria kan klatre oppover.

magefølelsen midt i andre år på sykepleierstudiet. Jeg kjente null motivasjon og følte at jeg ikke hadde noe positivt å bidra med.

Victoria fikk permisjon fra studiet, men fortsatte i jobben hun hadde i en omsorgsbolig, i tillegg til at hun jobbet på kommunens koronastasjon.

Hun gjorde en skikkelig innsats for å finne ut hvilken type jobb som kunne passe, var blant annet på karriereveiledning hos Viken fylkeskommune og tok mange interessetester. Hun var innom tanken på flere praktiske yrker, men fant ikke noe spesifikt hun ville.

Gjennom moren til en venninne ble hun tipset om telekomyrket, som hun aldri hadde hørt om.

– Da jeg leste om det, ble jeg ivrig,

dette var en jobb som høstes artig ut, sier Victoria.

– På OTDE fikk jeg hjelp til å sende søknader til tre bedrifter. Alle kom med positive tilbakemeldinger, men det var Nokab som tok kontakt allerede dagen etter jeg sendte søknaden.

OPPFØLGING – Vi opplever at flere ønsker å bytte yrkesretning eller bygge på den yrkesretningen de allerede har. Enten at de starter som lærlinger i voksen alder, eller at de benytter seg av praksiskandidatordningen, sier rådgiver Marianne Finstad ved stiftelsen opplæringskontoret for tele, data og elektro (OTDE).

– Årsaken er veldig individuell. Noen velger å ta et fagbrev som er nært beslektet det de allerede har, for å få en bredere kompetanse. Andre fordi de ønsker en helt ny retning innenfor arbeidslivet.

Finstad forteller at Victoria skal være med på et teorikurs hos OTDE, dette startet hun på i desember 2023, hun skal gå på samlinger frem til hun skal ta tverrfaglig vg2 eksamen i mai 2024. Etter dette skal hun være med på restteorikurs rettet mot vg3-eksamen.

Her vil hun få opplæring i alle kompetansemålene for telekommunikasjonsmontørfaget, både teoretisk og praktisk.

– Vi har oppfølging med våre lærlinger cirka hver fjerde måned, og mulighet til å gi ekstra opplæring dersom det er behov for det, forklarer rådgiveren.

TRIVDES MED EN GANG – Alt gikk kjempefort, jeg ble innkalt til intervju, og etter et par uker hadde jeg skrevet kontrakt og begynt som lærling i Nokab, sier Victoria, og forteller om en veldig fin velkomst og gode kolleger hele veien.

– Jeg sa opp de to jobbene i helsevesenet, og satser nå alt på å lære mest mulig innen alle felt i løpet av de fire årene jeg er lærling her.

Teoriundervisningen foregår på OTDE, og Victoria synes det er greit å vite at hun har fire år på seg, slik at hun slipper stress. Nå gleder hun seg til å gå på jobben hver dag.

– Victoria er nøyaktig i arbeidet, og hun bidrar med det lille ekstra til arbeidsmiljøet. Hun møter tidlig på jobb, og gjør sitt til at pauserommet ser hyggelig ut. Det er også ryddig etter

Victoria lærer noe nytt hver eneste dag, både av kollegene og av daglig leder i Nokab, Per Runar Furuseth.

Når det kommer nye kunder, eller kunder skal fra HFC over til FTTH, må Victoria i skapet og sette på signaler. Hovedsentralene er helt avgjørende for gode signaler til sluttkundene.

Victoria, uansett hvilken firmabil hun bruker, sier Per Runar Furuseth.

Snart får Victoria sin egen firmabil, det ser hun frem til. Arbeidet krever pønlig nøyaktighet og en stø hånd, og firmabilene er utstyrt med stol og arbeidsbenk. På den måten kan telekommunikasjonsmontørene reise ut og jobbe uansett vær.

Victoria mener det beste med hennes nye yrke er de varierte arbeidsoppgavene. Det verste er å jobbe ute i dårlig vær.

– Hvor er du om ti år, tror du?

– Da håper jeg at jeg er en dyktig telekommunikasjonsmontør i fast jobb.

Firmabilene brukes til mer enn transportetapper. Montørene sitter gjerne i de spesialinnredede bilene og gjør pirkearbeid som krever presisjon og en stødig hånd.

Bestill annonser for 2024

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

- 1 7. februar / 8. mars
- 2 24. april / 24. mai
- 3 4. september / 4. oktober**
- 4 6. november / 6. desember

Visste du at
annonser hos
oss sees av
18 000 lesere?

Annonseinformasjon:

Annonsekontakt

Grethe Ånerud i HS Media
E-post: utdanning@hsmedia.no
Tlf: 62 94 69 04 / 92 83 68 30

Skråblikk på yrke

Lærlingkampen

«Kom her, dette må du se!» Det var samboeren min som ropte på meg fra stua. På TV gikk det et program der lærlinger i ulike fag konkurrerte mot hverandre i ett av fagene. Det var snakk om et underholdende realitykonsept der deltakerne i hver episode skulle få prøve seg i et av de andre lærefagene og så få poeng etter hvor godt de gjorde det. *Lærlingkampen*, som programmet het, var laget av den lokale TV-kanalen TV Vest, og var sponset av flere opplæringskontor og bransjeorganisasjoner.

Som rekrutteringstiltak er dette kjempesmart. Lærlingene som er med i programmet, får vist fram faget sitt, og de får prøvd seg i andre fag. Ungdommer og foresatte som ser programmet, får se hva ulike yrker og lærefag innebærer i praksis, og det er nok større sjanse for at de ser det når det er et underholdningsprogram, og ikke en informasjonsvideo på nettsidene til fylkeskommunen.

Årets søkertall viser at flere ungdommer søker yrkesfag. Hele 53 prosent av søkerne har yrkesfag som førstevalg, en økning på 1 prosentpoeng fra i fjor. Dette er en gledelig og villig utvikling. Norge trenger

fagarbeidere innen mange sektorer, og behovet blir ikke mindre de neste årene.

Ifølge NHOs kompetansebarometer for 2023 melder 76 prosent av medlemsbedriftene at de mangler ansatte med fagbrev, mens 68 prosent av bedriftene mangler ansatte med fagskoleutdanning. Samtidig får ikke NHOs lærebedrifter tak i nok lærlinger. De oppgir at de mangler anslagsvis 2 400 lærlinger. Det er først og fremst innen håndverksfag, tekniske fag og IKT at bedriftene mangler kompetanse. Da er det positivt at det er søkningen til teknologi- og industrifag som øker mest i år. Andelen søkere til læreplass innen disse fagene har økt i flere år, og øker også i år.

Mer bekymringsverdig er det at antallet søkere til læreplass innen helse- og oppvekstfag går ned for tredje året på rad. Nedgangen er størst i helsearbeiderfaget. Mange elever som har gått helse- og oppvekstfag, velger å ta påbygg til generell studiekompetanse istedenfor å søke læreplass. Statistikk viser at andelen elever som velger påbygg til fordel for læreplass, har økt over flere år. I tillegg har søkingen til vgi i disse fagene gått

for framtida

ned i den samme perioden. Når vi vet at eldrebølgen er rett rundt hjørnet, og behovet for helsefagarbeidere vil øke de neste årene, er dette en urovekkende utvikling.

En annen og mer gledelig nyhet fra årets søkertall er at det er flere jenter som velger yrkesfag. 45 prosent av jentene har et yrkesfag som førsteønske. Det er en

økning på hele 2 prosentpoeng fra i fjor, og den høyeste andelen siden 2012. Vi har likevel en vei å gå før de tar igjen guttene: 59 prosent av guttene har et yrkesfag som førsteønske.

Norske ungdommer velger imidlertid fortsatt svært tradisjonelt og kjønnsdelt. Mens det er 14 633 gutter som har søkt skole eller

lære plass innen elektro og datateknologi, er tallet på jenter kun 1 256. Innen teknologi- og industrifag er det 16 675 gutter og 3 228 jenter som har søkt skole- eller lære plass. På helse- og oppvekstfag er jentene i flertall, slik de alltid har vært: 19 194 jenter har søkt skole- eller lære plass innen disse fagene, mens antallet gutter er 3 151.

Vi liker å se på Norge som et av verdens mest likestilte land. Vi har imidlertid et svært kjønnsdelt arbeidsliv, noe som i stor grad er et resultat av ungdommenes utdanningsvalg. Det ser heller ikke ut til at vi klarer å snu denne utviklingen til tross for utallige kampanjer og tiltak over flere tiår. Hvorfor klarer vi ikke å få til en jevnere kjønnsbalanse i ungdoms utdanningsvalg – og i neste omgang i arbeidslivet?

Jeg husker da jeg selv gikk på ungdomsskolen på midten av 80-tallet, og vi skulle ha såkalt arbeidsuke. Jentene ble plassert på arbeidsplasser i mannsdominerte yrker, mens guttene ble plassert på typiske kvinnearbeidsplasser. Jeg skjønner jo godt at denne typen tiltak ikke har virket. Etter å ha vært «tvangsplassert» en uke på et lokalt skipsverft visste jeg i hvert fall hva jeg

IKKE skulle bli, for å si det sånn.

I forrige nummer av Yrke kunne vi lese om flere jenter som har valgt utradisjonelt. I Trøndelag har de fått til en positiv utvikling på dette området. Et av suksesskriteriene er å skape et godt miljø for jentene, både på skolen og når de kommer ut i lære. Det har vist seg at det er lettere når de er flere. I masteroppgaven *Jenteeffekten* skriver Ingvild Tande Fjærvik at mannskulturen som henger igjen i flere lærebedrifter, kan være en utfordring for jentene, men at hun ser endringer i riktig retning her. Hun mener det er avgjørende at jentene får gode opplevelser gjennom hele utdanningen og også når de kommer ut i arbeidslivet. Så kanskje vi faktisk ser begynnelsen på en positiv trend her, i hvert fall for jentenes del?

Når det gjelder guttene, viser tallene fra Trøndelag at det sitter litt lengre inne å velge utradisjonelt. Undersøkelser viser at guttene i større grad kjenner på fordommer når de skal velge utdanning. Det er noe vi som samfunn må ta tak i, slik at både gutter og jenter virkelig kan velge fritt.

Foto: Werner Juvik

Opplevelse eller virkelighet?

Kanskje har du erfart følgende: Du har hatt kontakt med et firma for å få løst et praktisk problem. Etterpå får du spørsmål om å krysse av for hvordan din kundeopplevelse var. Firmaet eller institusjonen du har henvendt deg til, bryr seg om din opplevelse, men lar være å spørre om du fikk den hjelpen du søkte.

Av HALLVARD HÅSTEIN, pedagogisk rådgiver

– Dette er et eksempel på det fenomenet som Svend Brinkmann behandler i sin bok *Opplevelsessamfunnet – om viktigheten av å innse at livet ditt er mer enn bare opplevelser*.

Boka er et kraftfullt og begrunnet oppgjør med en kultur som mer og mer beveger seg i retning av å være opptatt av menneskets innside. I mange sammenhenger

mener forfatteren at dette er gått for langt: «Når ytre handlinger vies oppmerksomhet ... blir de ofte sett på som verktøy for å maksimere indre, gode og sunne opplevelser.» De handlingene helsefagarbeidere utfører, kan selvfølgelig bidra til at de samtidig utvikler seg som mennesker, men det er ikke formålet med jobben. De er tilsatt for å hjelpe andre.

BUDSKAPET I oldtiden var det viktige i livet plassert utenfor personene. «Men etter hvert vokste det fram en forestilling om at alt det viktige finnes i individet selv», sier Brinkmann, og hans budskap er klart: Være opplevelser er ikke noe som skiller oss fra verden.

Tvert om, vi opplever fordi vi er i verden. Det er her vi sanser og handler. Er vi derimot for opptatt av opplevelser, gir det negative konsekvenser for hva vi kan få til med tidens store utfordringer.

Brinkmann uttrykker seg slik:

Derfor er flere av dagens store problemer, om ikke skapt av opplevelsessamfunnet, så i hvert fall uløselige innenfor dets horisont.

Budskapet utdypes og eksemplifiseres fra mange synsvinkler. «Velkommen til opplevelsessamfunnet»

er navnet på et kapittel med blant annet følgende underoverskrifter: Politikk som opplevelse; Arbeid som opplevelse; Helse som opplevelse; Identitet som opplevelse; og Mening som opplevelse.

VESENTLIG Jeg mener at innholdet i denne lille boka på knappe 90 sider er særdeles vesentlig og dessuten godt skrevet. Derfor kan det være fristende å fortsette denne omtalen med kun å gjengi sitater fra boka, for eksempel med formuleringer som dette: «det er forskjell på å leve et liv og å oppleve et liv.» Eller som dette: «I opplevelsessamfunnet er vi villige til å betale mye for ... opplevelsen av trygghet.»

OPPLEVELSER OG VIRKELIGHET Brinkmann viser hvordan sterk vektlegging av indre opplevelser gjør det nærmest umulig å diskutere

Svend Brinkmann

mange viktige spørsmål. Det gjelder om hva som er rett eller galt, viktig eller ikke, fakta eller fantasi. Han operer med to ytterpunkter for hva som hindrer slike samtaler: ett som relativiserer hva som er virkelig, og ett som med autoritet mener å kunne fastslå fakta – her meget forenklet, og uttrykt med mine ord:

Relativisering: «Dette er jo bare din opplevelse.» Innledningen til denne bokomtale kan være et eksempel på dette. Hva en sak faktisk dreier seg om, forsvinner. Saken blir gjort om til et spørsmål om enkeltpersoners indre fornemmelser.

Da blir det lite mening i å diskutere hva som faktisk har skjedd: «Poenget er at man bare kan finne ut om det er det ene eller det andre, ved å undersøke saken», sier Brinkmann.

Autoritets-utsagn: «Jeg vet hva som har skjedd.» Er det slik at straks en person føler kritisert eller mobbet, da er det et bevis på at en eller flere faktisk har kritisert eller mobbet vedkommende?

Hvis svaret er ja, da innebærer det at en persons følelser gjøres til en absolutt autoritet for å avgjøre hva som har hendt. Altså: Fasiten foreligger allerede, og noen videre diskusjon eller undersøkelse om hva som er skjedd, er derfor ikke nødvendig.

OPPGJØR MED PSYKOLOGI-
EN Brinkmann er professor

i psykologi. Han tar et oppgjør ikke bare med samfunnet generelt, men også med sitt eget fag. Han mener det er mulig å utvikle en psykologi som i mindre grad dreier seg om indre opplevelser. «En verdensvendt psykologi» er det han argumenterer for.

ANONYM OVERSETTELSE

Boka er uten opplysninger om hvem som har oversatt den fra dansk til norsk. Det tjener ikke forlaget til ære, og fremhever ikke yrket oversetter, som både er nødvendig og krevende.

KONKLUSJON Dette er en spennende bok om den kulturen vi alle kjenner. Men Brinkmann hjelper oss til å iakttå og forstå vårt hverdagsliv bedre. Slik kan vi lettere ta stilling til hvordan vi vil forholde oss til det vi møter av press om og invitasjoner til å føle og oppleve det ene eller andre.

Jeg tenker at denne boka om opplevelsessamfunnet er særdeles nyttig for lærere som underviser i yrkesfag. Dette er fag som uløselig er knyttet til å handle, ikke for fagpersonen, men for at andre skal ha nytte av det vedkommende gjør.

Det er bra om elever, lærlinger og lærekandidater trives med det de holder på med på skolen og i en bedrift. Likevel er det å oppleve trivsel ikke hensikten med det yrket de forbereder seg til.

Tips oss

Er det spennende temaer innen yrkesfagopplæringen eller andre interessante saker på din skole vi bør skrive om?

Tips oss gjerne på e-post:
yrke@utdanningsforbundet.no

PETIT | KARI KLØVSTAD har vokst opp i Løten i Innlandet, og hun har vært journalist siden hun var 21 år. Hun er svært fotointeressert og har tatt fotoutdanning på Strømmen videregående skole. Hun bor på Langhus i Nordre Follo. Der har hun en hage hun later som er et småbruk, og hun koser seg med å dyrke eller sanke egen mat.

Fantasi-somrene vi liker å huske

Sola skinte så vi ble akkurat passe varme, og noen små hvite skyer danset lett over himmelen. Badevannet hadde perfekt temperatur, og det fantes verken mæner eller myrmøkk. Ikke som jeg kan huske.

Sommerregnet kom som en lett dusj, vasket naturen forsiktig ren og fikk lukten av alle de fargerike villblomstene til å kile søtt i nesen.

Det kan være fortryllende at barndommens somre er svøpt inn i en magisk dis, men det blir ofte mer underholdende hvis vi letter litt på sløret.

De fleste har hatt noen sommeropplevelser som blir gode historier først i ettertid, enten de er i sjangeren dramatik eller komikk. Disse er ikke forbeholdt barndommen, men kommer spredd gjennom hele livet. Dette kan det være greit å ha i bakhodet nå som ferien snart begynner.

Men først vil jeg gjerne gå litt i barndommen, der jeg ser for meg to små jenter som rusler side om side i ei enorm blomstereng. Her er det vi kaller humleblomster, smørblomster og et hav av lilla sankthansblomster. Vi plukker og plukker, så vi til slutt må bruke to hender for å få med oss de tykke bukettene. Litt lenger ut på sommeren sitter vi på myke pledd og drikker søt saft etter å ha badet i den klare dammen. Vi er gyllenbrune og uten ei skramme. Eller tja.

Når sant skal sies, pleier barndomsvenner å minne meg om at jeg ikke var så flink til å vente til det ble sommertemperatur på vannet i elva. Jeg badet mellom isflakene om våren, skled i gjørma og var så blåfrossen at jeg hakket tenner.

Blomsterturene var reelle nok, selv om det hendte vi måtte skrape ilter maur ned fra de bare leggene, og blomstene skrek etter vann før de ble satt i de gamle sennepsglassene. Litt lenger ut på sommeren jaktet vi på villjordbærene, og nåde den som sladret om de beste stedene. Et av dem var innerst i innhegningen der oksekalvene til nabogården gikk. Vi smøg oss mellom radene i piggtrådgjerdet og listet oss forsiktig opp mot de små, røde fristelsene. Alt gikk bra til koppene våre var nesten fylt, men så fikk den største oksen

se oss. Vi løp så tøyskoene ble fulle av oksemøkk og stupte gjennom piggtråden. Vel, det ble noen rifter både i shortsene og på genseren, og litt blod piplet fram her og der, men vi reddet jordbærene. Og oksene, de hadde fått seg en liten joggetur i matfatet.

En fast sommersyssel var å dra på speiderleir, og de første minnene som dukker opp, er sol som lyser opp en livlig leir, og kveldssangene rundt det dansende bålet. Hvis vi fikk fyr.

Under en leir i Trysil høljeregnet det så mye at det gikk ut streng beskjed om ikke å ta på teltduken. Så det måtte noen selvfølgelig teste. Dråpene dryppet inn i soveposene, vi grov grøfter for harde livet for ikke å flyte bort, og endte med å måtte stue oss sammen på et støvete låvegulv. Slikt glemmer du ikke, og dette ble også hovedhistorien i høstens obligatoriske skolestil: «Sommerferien min».

Nå skal jeg ikke lenger tilbake i tid enn to år før minnene har fått det sommerromantiske sløret. Mannen min og jeg gikk omtrent halve Finnskogleden, fra Magnor til Røgden, med alt vi trengte i sekk på ryggen. Været var godt, vi passerte idylliske finnetorp og badet i de trolske tjernene. Rører jeg litt i hukommelsen, demrer det at det en dag brøt ut krig. Vi var midt i den åpne grensegata da bekmørke skyer tårnet seg opp på begge sider og det begynte å drønne bak knausene. Snart sto vi i kryssilden mellom Norge og Sverige, tordengudene styrte troppene med flammekasterne, og himmelens sluser åpnet seg. Selv om vi var godt kledd og hadde regntrekk til sekkene, hjalp det lite. Vi snek oss inn i småskogen for å unngå fienden, og fant en smal sti som førte til ei lita, rød hytte, som sto åpen for overnatting. Da været hadde blåst over, hadde vi fyr så det var badstutemperatur inne i stua. Det meste var tørt morgenen etter, og ute skinte sola.

Slik er det alltid om sommeren. Men det kan være greit å legge inn et lite punkt i forventningene og minne om at uforutsette hendelser kan inntreffe.

God ferie, når den tid kommer!

Les e-bladet i
appen
UDF Medlem

Last ned fra
App Store eller Google Play

Vårens og sommerens hav-skatter

Mange tenker kanskje at sesongen for god fisk slutter med skreien, men det er ikke tilfellet.

TEKST **TORGEIR ØVERLAND**

Jeg har tatt med de fiskeslagene som er enklest å få tak i på våren/sommeren. Jeg har ikke med oppskrifter på alt, av plasshensyn, men det er utrolig mange fine oppskrifter å finne på nett. I tillegg: Bruk fantasien!

Mange venter med lengsel og smerte på at makrellen skal komme, så det kan bli litt feriefisk på de som feirer sommeren ved sjøen. Den er svært utbredt i våre farvann, og sesongen varer i grove trekk fra april/mai til oktober. Akkurat som i Norge er makrellen også meget

populær i Japan og Korea, da den er meget næringsrik og velsmakende.

Det er tre bestander av makrell som siger inn til Norge gjennom sesongen. Én gyter i Nordsjøen og Skagerak, én gyter vest for Irland, og den tredje gyter utenfor Spania og Portugal. Disse har forskjellig «innsigstid», og det gjør sitt til at sesongen varer så lenge.

Makrellen er faktisk veldig allsidig og kan tilberedes på mange måter: Den kan legges rett på grillen, kokes, stekes eller syltes. Lengde ble makrellen kun

sett på som «agnfisk» og ble brukt til å angle kveite-liner.

MAKRELL PÅ PURRESENG

Makrell må serveres helt fersk rett fra havet. Den er best når man bruker en enkel oppskrift.

En liten variasjon kan være denne:

Skyll og strimle noen små purreløker. Fres dem ganske kjøpt i litt smør i en panne. Ha dem over i en ildfast form. Legg makrellen oppå med skinn-siden opp, enten rensede hele fisker eller fileter. Snitt dem i skinnet og krydre med salt og pepper. Stekes i ovn ved 200 °C i ca. 25 minutter.

Server med kokt potet og sitronbåter.

Drikketips: et lyst sommerøl og en taffelakevitt.

Vi har flere fiskedelikatesser som er på sitt beste på våren og tidlig på sommeren. Noen av disse fiskene har blitt sett på som «u-fisk», antakelig på grunn av utseendet. Men også kanskje fordi dette var fangst som ble tatt opp på sommeren – en tid på året da det ikke var tradisjon for å fiske etter «mat-fisk» – som breiflabben, steinbiten og makrellen. Ja, vi skal ikke langt tilbake i tid før man heller ikke så på reker som menneskemat. Det var agn. Basta!

For å illustrere: Storgata 42 i Tromsø ble bygget i 1868. Opp gjennom tidene var det mange slags virksomheter i huset, blant annet apotek og senere restaurant. Apoteket ble i sin tid drevet av en viss Fritz G. Zapffe, som var en god bekjent av Roald Amundsen. Det hadde nok vært litt undring hos Zapffe «om han så dagens servitører haste gjennom apotekerleiligheten med velduftende kulinariske spesialiteter. Avla han deretter et besøk i kjøkkenet ville nok overraskelsen blitt enda større. Råvarene til gjestenes lovpriste måltid var det man på godt nordnorsk kalte Ufesk som breiflabb, lodde, steinbit, akkar og det som verre var! Godt som agn – ja vel – men som menneskeføde?» (fra boka «Ufesk», Grafisk produksjon A/S, Tromsø, 1981).

BREIFLABB

Også kalt marulk. En «ufisk» som er blitt svært populær. Den har ikke akkurat utseendet med seg, men er fast og fin i fisken og svært velsmakende – og på sitt beste fra april til juni idet den er i ferd med å gyte. Om det er særlig bærekraftig å ta opp fisk når den er i ferd med å gyte, er en annen diskusjon. Vi gjør jo det samme med skreien.

Breiflabben ble tidligere bare tatt opp som bifangst, men i 90-årene ble det mer og mer direkte fiske på breiflabb. I dag tar man opp 2000–5000 tonn per år. Den er utbredt fra Island/ Finnmark til Middelhavet.

BREIFLABB PAKKET I BACON

Foto: Torgeir Øverland

4 porsjoner

- ½ rød paprika
- ½ grønn paprika
- ½ gul paprika
- 2 breiflabbfileter à 350–400 g
- 150 g tynne baconskiver
- noen kvaster rosmarin
- olivenolje til steking
- rødløk og tomater i skiver

Saus

- 1,5 dl tørr musserende vin
- 3 ss frukteddik
- 1,5 dl fiskebuljong
- 3 ts sukker
- 4 ss hakkede mynteblader
- 2 ss meierismør

Forvarm stekeovnen til 200 grader. Rens og skjær paprikaene i strimler. Salt og pepre fiskefiletene.

Gjør klar alle ingrediensene til sausen.

Legg baconskivene på et flatt underlag så de overlapper hverandre. Sørg for at du har nok bacon til begge filetene. Fordel paprikaen på midten av «baconplaten». Legg fiskefiletene oppå sammen med rosmarinen. Rull deretter baconet stramt rundt fisken/paprikaen og legg med skjøten ned.

Ha olivenolje i en panne og varm den opp til det ryker. Legg «breiflabb/baconpakkene» i pannen og brun dem godt på alle sider. Dersom pannen kan settes inn i stekeovnen, er det en fordel, men dersom du ikke har det, kan du legge du dem over i en ildfast form.

Sett pannen / den ildfaste formen i ovnen og stek i ca. 10 min. Slå deretter av ovnen og sett ovnsdøra på gløtt.

Lag så sausen: Ha den musserende vinen i en kjele og kok ut alkoholen og la den reduseres litt. Tilsett eddik, buljong, sukker og halvparten av de hakkede myntebladene. La alt reduseres til halv mengde. Ta kjelen av platen og visp inn smøret (i terninger). Tilsett resten av myntebladene.

Server fisken oppå løk- og tomatskivene. Ha sausen i en liten skål ved siden av. Retten kan gjerne ledsages av mandelpotet av god kvalitet.

Denne oppskriften er veldig fleksibel, da du kan velge om du vil bruke breiflabb, kveite eller steinbit. Det er ikke bestandig man får tak i det ene eller andre.

Vintips: Her går både rødt og hvitt fint, men jeg tror jeg hadde foretrukket en Rias Baixas fra det nordvestlige Spania. En god cava hadde heller ikke gjort seg bort.

SEI

Vi har vel alle spist stekt sei med brunet løk, noe som er meget godt. Men den kan fiffes opp litt, og da er den plutselig et festmåltid som man kan være stolt av å servere, selv i godt selskap på en lørdags kveld.

Seien er en art i torskefamilien og kan bli opp til 1,3 meter lang og veie opptil 20 kg.

Med sin utbredelse er seien en lett tilgjengelig art på våren, forsommeren og høsten. Den finnes i et stort område her i nord, fra Newfoundland i vest, New Jersey og Biscaya i sør og norskekysten i øst.

Fisken fanges hovedsakelig med trål, men er også en meget populær sportsfisk. Seien er en av de viktigste artene for fiskeriene her i Norge.

I sportsfiske om sommeren brukes det både sluk, flue og agn. Spesielt populært er stangfiske på sommeren i Saltstraumen mellom Saltfjorden og Skjerstadfjorden sørøst for Bodø.

Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

SEIBIFF MED LØKKOMPOTT (TROND MOI)

Foto: Torger Øverland

4 porsjoner

800 g seifilet med skinn, uten bein
2 ss smør til steking
2 rødløk
2 sjalottløk
6 sjalottløk
1 purreløk
2 ss sukker
2 ss smør til kompotten
friske urter etter smak
salt og pepper

Del seifilet i fire like store stykker.

Skjær rødløk og sjalottløk i grove båter og purreløken i skiver.

Smelt sukkeret til lys karamell i ei panne. Ha i smør, samt løk og purreblandingen. Fres det i 2–3 minutter til det blir mykt og blankt. Tilsett finhakkede urter og smak til med salt og pepper.

Krydre seibiffene med salt og pepper. Stek dem med skinnsiden ned i 2–3 minutter. Snu dem rundt og la dem hvile i panna 20–30 sekunder så de blir faste.

Serveres med løkkompotten på toppen.

Godt følge er potetmos med sellerirot.

Drikketips: Denne retten bør ledsages av en enkel og saftig vin. En lett valpolicella, en barbera d'Alba eller en lett beaujolais (ikke beaujolais nouveau).

RØDSPETTE

Du vet at det er en rødspette, når du ser den. Den er brun med mange røde spetter/flekker på oversiden. Den kan bli ganske stor, opptil 100 cm lang og 7 kg, men dette er ikke vanlig. Den er vanligvis bare 40–50 cm lang og veier 3–4 kg. Den lever på grunt vann på sommeren og er derfor lett tilgjengelig for fiske der den lever. Rødspetta er hovedsakelig utbredt i Nordsjøen og tilliggende kystområder. Rødspette kan tilberedes på samme måte som oppskriften på kveite som følger under.

Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

KVEITE

Kveite er en art i flyndrefamilien og er familiens største. Håkjerring blir større, men kveite er den største strålefinnede fisken i norske farvann. Ja, det har blitt tatt eksemplarer på rundt 300 kg (!) i våre farvann. Kveita er meget anvendelig og smakfull. Vi kan trygt si at den er en av undertegnedes favoritter. Dersom du har flere kokebøker i kjøkkenbiblioteket ditt fra det franske og norske kjøkken, vil du finne oppskrifter med kveite i omtrent alle.

Kveite finner du langs hele kysten, og det er en populær fisk for sportsfiskere. For bare noen år siden var den klassifisert som nesten utrydningstruet, men er i dag oppgradert til meget livskraftig.

KVEITE-RULLADE MED DUCHESE-POTETER, ASPARGES, BROKKOLI, GULROT OG HOLLANDÉS

Foto: Torgelir Øverland

til 2 personer

2 små fileter, ca. 180–200 g per stk.,
avlange og smale
2 løk, finhakket
1 dl hvitvin
1 dl vann
6 aspargesstenger
4 buketter brokkoli
1 gulrot

Duchesse-masse

2 store poteter
1 egg
1 ss meierismør
salt og pepper
litt reven muskatnøtt
litt reven parmesan til gratinering

Hollandés-saus

2 sjalottløk, finhakket
1,5 dl vann
2–3 ss hvitvinseddik
1–2 laurbærblad
2 eggeplommer
170–200 gram smør
salt, hvit pepper og noen sitrondråper
for å smake til den ferdige sausen

Slik gjør du:

Ta kveite-filetene og tørk dem med kjøkkenpapir. Dryss på litt salt. Rull dem sammen og knyt rundt med en hyssing så rullen holder formen. Ha den finhakke-ede løken i en kjele og tilsett vann og vin. Dette skal kokes opp for å dampe ut alkoholen i vinen. Løken fungerer nå som en seng for fisken. Ha alt klart til du skal dampe fisken.

I mellomtiden gjør du klar alle grønnsakene (se bilde).

Duchesse-poteter

Skrell potetene og kok dem møre. Lag en potetstappe som du tilsetter krydder, salt, egg og smør. Rør det godt sammen. Ha massen over i to ildfaste porsjonsformer. Ha på ost og sett formene i ovnen på 220 grader i ca. 8–10 min så de blir gylne og fine.

Kveiten

Nå er det på tide å legge fisken i kjelen med løk og vin. Kokes/dampes under lokk i ca. 8 min. Pass på at de ikke begynner å «svette» hvitt – da er de overkokte.

Grønnsakene kokes/dampes i 3–4 min i lettsaltet vann. De må ikke kokes slik at de blir dvaske og bleike. De skal være sprø!

Hollandés

Ha finkakket sjalottløk, vann, hvitvinseddik og laurbærblad i en kjele. Kok opp og la det koke inn til du har igjen ca. 2–3 ss væske. Dette kalles en reduksjon.

Ha smøret i en kjele og smelt det over lav varme så vann, salt og proteiner synker til bunnen.

Skill eggene og ha plommene i en kjele. Tilsett reduksjonen, som har blitt avkjølt til ca. 37–39 grader. Sett kjelen i et vannbad (en bolle med vann) som ikke holder mer enn ca. 40 grader. Pisk reduksjonen og eggeplommene grundig sammen. Tilsett det smeltede smøret, først dråpe for dråpe og deretter i en tynn stråle mens du pisker kraftig og den tykner og blir en glatt og blank saus. MEN: Pass på varmen!

Vintips: Weingut Kodolitsch Gamlitz Sauvignon Blanc 2022 fra Steiermark i Østerrike.

STEINBIT

Steinbit er en piggfinnefisk og er en artsfamilie som kun omfatter fem arter på den nordlige halvkule. I våre havområder finnes hovedsakelig gråsteinbit, flekksteinbit og blåsteinbit. Særtrekk er de voldsomme tennene og den langstrakte kroppsformen. Paradoksalt nok feller de tennene på vintertiden! Mitt første møte med fangst av steinbit var i forbindelse med en ferie på Helgelandskysten tidlig på 80-tallet. Vi hadde satt line for å fiske kveite, men endte opp med store mengder steinbit. Hvilket ingen klagde på. Steinbit er meget gode matfisk og har vært hardt beskattet og truet, men ble i 2021 vurdert å ikke lenger være en truet art. De blir store, fra 120 cm opp til 180 cm, avhengig av art og individuelle forskjeller. Gråsteinbiten er den største arten. Det har blitt registrert eksemplarer som har blitt fanget, på godt over 20 kg!

Et annet navn på steinbit er «havkatt».

Steinbiten er meget anvendelig og kan både dampes, kokes og stekes.

Grillet klippfisk er også noe jeg kan anbefale.

Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

KILDER:

«UFESK», SVEIN KRISTIANSEN (REDAKTØR), GRAFISK PRODUKSJON A/S, TROMSØ 1981

SNL.NO

«FISK & VIN», TROND MOI OG TORALF BØLGEN, GYLDENDAL NORSK FORLAG A/S, 2006

«GOD MAT», ANNA BERGSTRØM, GYLDENDAL FAKTA, 1991

UTDANNINGSNYTT

Hold deg oppdatert på
utdanningsnytt.no/yrke

